

Tartu Ülikool
Humanitaarteaduste ja kunstide valdkond

Kultuuriteaduste instituut

Etnoloogia osakond

Kultuurikorralduse õppekava

Marit Rauk

KOOLIOLÜMPIAMÄNGUD EESTIS: AJALUGU, VÄÄRTUSED JA MÕJU
KOOLIKULTUURILE

Magistritöö

Juhendaja: Madli Vanamölder, MA

Tartu 2026

Olen magistritöö kirjutanud iseseisvalt. Kõigile töös kasutatud teiste autorite töödele, põhimõtteliste seisukohtadele ning muudest allikaist pärinevatele andmetele on viidatud.

Autor: Marit Rauk

.....

(allkiri)

.....

(kuupäev)

Annotatsioon

Käesolevas magistritöös käsitlesin kooliolümpiamängude kujunemist ja arengut Eestis ning nende tähendust olümpiahariduse, väärtuskasvatuse ja koolikultuuri kontekstis. Töö eesmärk oli analüüsida kooliolümpiamängude kujunemist, Eesti Olümpiaakadeemia rolli selle liikumise toetamisel ning olümpismi väärtuste avaldumist tänapäevases koolikeskkonnas. Uurimus põhines kvalitatiivsel uurimiskäsitlusel, mille raames viisin läbi intervjuud kooliolümpiamängude korraldajate, koolijuhtide ja olümpiahariduse edendajatega. Analüüs näitas, et kooliolümpiamängud toetavad ühtekuuluvustunnet, koostööoskusi ja väärtuskasvatust ning on kujunenud Eestis jätkusuutlikuks hariduslikuks praktikaks.

Märksõnad: kooliolümpiamängud, olümpiaharidus, olümpism, väärtuskasvatus, koolikultuur, Eesti Olümpiaakadeemia, ühtekuuluvustunne.

Sisukord

SISSEJUHATUS	5
1. LIIKUMISTEGEVUSED KOOLIS JA OLÜMPIAHARIDUSE TEOREETILISED ALUSED	9
1.1. Liikumisega seotud tegevused koolis	9
1.2. Olümpismi süünd ja Pierre de Coubertini ideed	11
1.3. Olümpism, olümpiaharidus ja aus mäng	14
2. OLÜMPIAORGANISATSIOONID EESTIS JA MAAILMAS	16
2.1. Rahvusvaheline Olümpiakomitee ja Eesti Olümpiakomitee	16
2.2. Eesti Olümpiaakadeemia	18
3. METODOLOOGIA	20
4. KOOLIOLÜMPIAMÄNGUD	24
4.1. Kooliolümpiamängude ajalooline kujunemine	24
4.1.1. Esimesed kooliolümpiamängud 1996 - 2004	25
4.1.2. Kooliolümpiamängud 2004. aastast tänapäevani	29
4.2. Väärtused ja hariduslik mõõde	35
4.3. Mõju koolikultuurile ja kogukonnale	40
5. ARUTELU JA JÄRELDUSED	43
5.1. Ajalooline järjepidevus	43
5.2. Liikumisega seotud tegevused koolis	46
5.3. Coubertini ideede rakendamine koolis	50
5.4. Olümpiahariduse rakendamine koolides	52
5.5. Rahvusvahelisuus	57
5.6. Tulevikuvaade	59
KOKKUVÕTE	62
SUMMARY	65
KASUTATUD ALLIKAD	68
Lisad	73

SISSEJUHATUS

Kooliolümpiamängude traditsioon Eestis sai alguse 1996. aastal Eesti Olümpiaakadeemia algatusel. Tegemist on haridusliku ettevõtmisega, mis tugineb olümpialiikumise põhimõtetele. Kooliolümpiamängud on suunatud kogu kooliperele, kaasates nii õpilasi kui ka õpetajaid. Kuigi ettevõtmise keskmes on spordiprogramm, hõlmab see tervikuna mitmekesiseid tegevusi, mis toetavad õpilaste arengut ning väärtuskasvatust. (Haller jt 2005: 40) Selle traditsiooni järjepidevuse uurimine aitab mõista, kuidas kooliolümpiamängude projekt on erinevates koolides rakendunud ning kuidas on need mõjutanud koolikultuuri ja väärtuskasvatust.

Käesoleva töö teema on tihedalt seotud minu isikliku kogemusega. Kooliolümpiamängude eestvedamisel on mind inspireerinud inimene, kelle panus ja väärtushoiakud on olnud mulle eeskujuks. Pärast tema ootamatut lahkumist usaldati mulle kooli poolt selle traditsiooni jätkamine ja arendamine. Alates 2008. aastast olen olnud seotud Ülenurme Gümnaasiumi rahvusvaheliste kooliolümpiamängude korraldamisega ning jätkan selle tegevusega ka praegu. Meie kooli mängudel osaleb igal aastal ka üks väliskool, mis minu hinnangul annab kooliolümpiamängudele täiendava rahvusvahelise mõõtme ning toetab olümpismi väärtuste kultuuridevahelist mõtestamist. Olles ise ka Eesti Olümpiaakadeemia liige, ajendas mind tööd kirjutama mõte olümpiaväärtustest koolikultuuri kujundajana.

Kooliolümpiamängude puhul peame rääkima olümpiahariduse tähtsusest ning väärtustest. Töoga annan edasi ideid ja põhimõtteid, mis on kujundanud nii kooliolümpiamängude korraldajate arusaamu kui ka osalejate suhtumist sporti ja sporditegemisse. Töö käigus annan edasi kooliolümpiamängude koostegemise tähtsuse koolis, millest saavad alguse ja kujunevad traditsioonid läbi ühiste kogemuste ja tegevuste.

Kooliolümpiamänge on teadaolevalt korraldatud Kanadas, Norras ja Soomes, kusjuures esineb ka erinevaid olümpiahariduse käsitusi ja rakendusviise. Tartu Ülikooli kehakultuuri teaduskonna professor Atko-Meeme Viru ideedele toetudes said Eestis alguse kooliolümpiamängud. Viru nägi sarnaseid olümpiaharidusprojekte Norras ning soovis neid

ka Eestis juurutada. Esimesed kooliolümpiamängud toimusid 1996. aasta maikuus Patküla Põhikoolis Valgamaal. Korraldaja oli sealne kehalise kasvatuse õpetaja Anne Volver. (Press 2023: 204 - 205)

Uurimistö eesmärgina analüüsin kooliolümpiamängude kujunemist ja arengut Eestis aastast 1996 kuni tänapäevani, tuues välja nende korraldamise põhimõtted, väärtused ja mõjud koolielule erinevate koolide näitel. Kooliolümpiamängude ajaloo analüüs aitab esile tuua, millised on olnud Eesti kooliolümpiamängude arengusuunad, korralduslikud eripärad ja ühiskondlik tähendus, avades nende seoseid hariduslike, kultuuriliste ja rahvuslike väärtustega eri ajaperioodidel. Eesmärk on mõista, millised tegurid on mõjutanud kooliolümpiamängude traditsioonide püsimist ja kujunemist Eesti koolides.

Kuigi kooliolümpiamänge on Eestis korraldatud ligi kolm aastakümnet, on nende ajaloolist arengut, korralduspõhimõtteid ja hariduslikku mõju seni vähe uuritud. Puudub terviklik uurimuslik ülevaade, kuidas kooliolümpiamängude idee on erinevates koolides teostunud ning millised on olnud õpetajate, õpilaste ja kogukonna kogemused ning tõlgendused selle traditsiooni kujundamisel. Samas on üksikutes käsitlustes kooliolümpiamänge vaadeldud ka kultuurilise ja pärimusliku nähtusena – näiteks käsitleb Kalle Voolaid neid kui kogukondlikku sündmust, milles põimuvad rituaalsed elemendid, sümbolika ja ühistegevus, toetades seeläbi nii kooli traditsioonide kujunemist kui ka väärtuskasvatust (Voolaid 2013: 137 – 146).

Uurimisprobleem seisneb küsimuses, kuidas kooliolümpiamängud väärtuspõhise haridusliku tegevusena kujunevad ja toimivad Eesti koolikeskkonnas ning milline on nende mõju koolikultuurile ja väärtuskasvatusele.

Uurimisküsimused:

1. Miks ja millistel alustel kujunes välja kooliolümpiamängude traditsioon Eestis?
2. Milline on Eesti Olümpiaakadeemia roll kooliolümpiamängude kujunemisel ja arengul?
3. Milline on kooliolümpiamängude korraldamise ja tähenduse areng ajas ning millist rolli mängivad selles olümpiaharidus ja olümpismi põhiväärtused?
4. Mis mõju on kooliolümpiamängudel väärtuskasvatusele koolis?

Töös esineb kolm omavahel põimunud suunda, milleks on kooliolümpiamängude ajalooline kujunemine, väärtused ja hariduslik mõõde olümpiahariduse kontekstis ning mõju koolikultuurile ja kogukonnale. Need kolm aspekti moodustavad tervikliku analüütilise raamistiku, võimaldades käsitleda kooliolümpiamänge nii ajaloolise protsessi, väärtuskasvatuse vahendi kui ka sotsiaalse ja kogukondliku nähtusena.

Magistritöö koosneb sissejuhatusest, viiest peatükist ning kokkuvõttest.

Esimeses peatükis käsitlen töö teoreetilisi lähtekohti, keskendudes liikumisega seotud tegevustele koolis, olümpismi ideele ning selle kujunemisele. Töös toon välja, kuidas liikumistegevusi toetavad nii konkreetset organisatsioonid kui ka riiklik haridus- ja spordipoliitika. Erinevad uuringud näitavad, et liikumistegevused on õpilaste jaoks väärtuslikud just koos teistega tegutsedes - gümnaasiumi õpilaste hinnangul loovad need positiivseid emotsioone ja tugevdavad koolipere sidusust, noorematele õpilastele pakub aga rõõmu eakaaslastega koos liikumine (Kallion 2025: 52; Lees 2016: 19). Lisaks annan ülevaate Pierre de Coubertini rollist olümpialiikumise arengus ning avan olümpiahariduse mõistet kui väärtuspõhise hariduse kontseptsiooni.

Teises peatükis käsitlen olümpialiikumise organisatsioonilist ülesehitust nii rahvusvahelisel kui ka riiklikul tasandil. Annan ülevaate peamistest institutsioonidest, sealhulgas Rahvusvahelisest Olümpiakomiteest ja Eesti Olümpiaakadeemiast, ning analüüsin nende rolli olümpiahariduse ja spordikultuuri edendamisel.

Toetun muu hulgas Atko-Meeme Viru artiklile „Olümpism“, milles käsitletakse olümpismi kui filosoofilist ja sotsiaalset nähtust. Autor analüüsib olümpismi tähendust kaasaegses ühiskonnas ning käsitleb seda laiemalt kultuurilisi ja inimlikke väärtusi kandva eluviisi kontekstis. (Viru 1995: 134–146)

Kolmandas peatükis kirjeldan uurimistöö metoodikat. Selgitan uurimisstrateegiat, andmekogumismeetodeid ning intervjuueeritavate valikut. Samuti käsitlen andmete analüüsi põhimõtteid ning uurimistöö usaldusväärsust ja eetilisi kaalutlusi.

Neljandas peatükis annan ülevaate kooliolümpiamängudest kui uurimisobjektist. Käsitlen nende kujunemist ja arengut Eestis, tuues esile korralduslikud põhimõtted ning analüüsin kooliolümpiamängude seoseid olümpiahariduse ja väärtuskasvatusega.

Viendas peatükis esitan uurimistulemused ning nende analüüsi. Tulemusi tõlgendan seoses teoreetiliste lähtekohtadega ning toon esile peamised järeldused kooliolümpiamängude mõju kohta koolikultuurile ja kogukonnale.

1. LIIKUMISTEGEVUSED KOOLIS JA OLÜMPIAHARIDUSE TEOREETILISED ALUSED

Selles peatükis käsitlen õpilaste liikumisharjumusi ja -vajadusi koolis olümpiahariduse kontekstis. Edasi annan ülevaate olümpismi kujunemisest, olümpiamängude ajaloost ning Pierre de Coubertini ideedest. Peatüki viimases osas avan olümpismi, olümpiahariduse ja ausa mängu mõisted, mis loovad teoreetilise aluse kooliolümpiamängude käsitlemiseks.

1.1. Liikumisega seotud tegevused koolis

Olümpiaharidus on kaalukas vahend õpilaste tervisekultuuri ja kehalise aktiivsuse kujundamisel, sidudes liikumistegevuse väärtushoiakute, moraalsete põhimõtete ja sotsiaalse vastutusega. See ei piirdu ainult füüsiliste oskuste arendamisega, vaid aitab kujundada ka tervislikke eluviise, ausa mängu põhimõtteid, enesetäiendamist ning lugupidavat suhtumist teistesse. Koolikeskkonnas aitab olümpiaharidus suurendada motivatsiooni osaleda kehalises tegevuses, arendada meeskonnatöö oskusi, tugevdada enesehinnangut ja kujundada vastutustundlikku suhtumist liikumisse. Seeläbi loob see aluse terviklikule arusaamale kehalisest aktiivsusest kui loomulikust eluviisi osast. (Moskalenko & Tkachuk 2025: 66)

Kooli liikumisalgatused, sealhulgas kooliolümpiamängud, on kooskõlas programmi Liikuma Kutsuv Kool (liikumakutsuvkool.ee) põhimõtetega ning toetavad laiemalt „Eesti 2035 strateegia“ eesmärki kujundada targad ja füüsiliselt aktiivsed, oma tervist väärtustavad inimesed (Liikuma Kutsuv Kool). Samal ajal haakuvad sellised liikumistegevused ka „Haridusstrateegia 2035“ heaolu fookusega, edendades õppijate enesetõhusust, enesehinnangut, elulisi ja sotsiaalseid oskusi ning vaimset ja füüsilist tervist. Seetõttu võib kooliolümpiamänge käsitleda ühe võimaliku tegevusena, mis toetab

nimetatud strateegilisi sihte ning loob eeldused ka institutsionaalseks ja riiklikuks toetuseks. (Samas ... seadused ja arengukavad)

Eesti Olümpiaakadeemia algatatud kooliolümpiamängude projektis võivad osaleda kõik Eesti üldhariduskoolid ning parimate projektide elluviimist toetatakse kuni 700 euro ulatuses. Konkursil osalemiseks tuleb täita taotlusvorm ning pärast mängude toimumist esitada ka aruanne. (EOA ... projektide konkurs)

Eesti haridusvaldkonna arengukava 2035 rõhutab vajadust kujundada heaolu loov õpikeskkond, mis toetab õppija psüühilist ja füüsilist tervist. Sellele aitab kaasa ka liikumisvõimaluste lisamine kooli igapäevaellu. (HTM arengukava 2020: 31)

Eesti haridusvaldkonna arengukava aluspõhimõtetes on ühe põhiväärtusena välja toodud heaolu ja turvalisus. Tervis, st kehaline, vaimne ja sotsiaalne heaolu paneb aluse kogu õppeprotsessile. Nüüdisaegse õpikäsituse põhimõtete rakendamisel peetakse oluliseks ka vaimselt ja füüsiliselt turvalise ning liikumist soodustava õpikeskkonna ja -korralduse loomist. Liikumisvõimaluste lisamine muudab nüüdisaegse õpikäsituse põhimõtted igapäevases koolielus teostatavaks nii õpetajatele kui koolidele. Otsides oma kooli jaoks sobivaid viise liikumisvõimaluste lisamiseks päevakavadesse, kasvab koolide kohanemisvõime ja valmisolek ka teisteks muudatusteks. (Liikuma Kutsuv Kool ... seadused ja arengukavad)

Liikuma Kutsuv Kool on Tartu Ülikooli liikumislabori loodud haridusuuendus programm, mille aluseks on laste vähese liikumise ja liigse istumise negatiivsed mõjud tervisele, heaolule ning õpikogemusele. Programmi eesmärk on toetada koole liikumisrõõmu pakkuva koolipäeva kujundamisel nii õpilastele kui ka õpetajatele. Algatus tugineb rahvusvahelisele teaduskirjandusele, liikumislabori uuringutele ning osalevate koolide praktikatele ning Tervise Arengu Instituut on hinnanud selle tõenduspõhiseks sekkumiseks. (Liikuma Kutsuv Kool ... liikuma kutsuv kool)

Tänapäeva kiiresti arenevas ühiskonnas seisab olümpiaharidus silmitsi mitmete probleemidega, mis on seotud noorte tähelepanu hajumise ja elustiili muutustega. Roland Naul toob ühe väljakutsena esile aktiivse eluviisi taandumise – nii igapäevaelus kui ka koolikeskkonnas pühendatakse liikumisele ja spordile järjest vähem aega. Muutused avalduvad nii koolikeskkonnas kui ka ühiskonnas laiemalt. (Naul 2008: 164–165)

Nauli hinnangul eeldab olümpiaideaalide jätkusuutlikkus aktiivse eluviisi taastamist ning moraalsete põhimõtete teadlikku kujundamist, kuna liikumisharjumuste puudumine ja väärtuskasvatuse nõrgenemine takistavad olümpiaideaale kandva eluviisi kujunemist. Nimetatud põhjustel panustavad Rahvusvaheline Olümpiakomitee, Rahvusvaheline Olümpiaakadeemia ning erinevad riiklikud olümpiaorganisatsioonid aktiivselt olümpiahariduse arendamisse, otsides uusi ja noori kaasavaid lähenemisviise selle valdkonna edendamiseks (Voolaid 2013: 138).

Kooliolümpiamänge saab käsitleda laiemalt kui pelgalt spordisündmust – minu käsitluses on need väärtuspõhine liikumispraktika, mis toetab õpilaste tervisekultuuri, sotsiaalset arengut ja hoiakute kujunemist. Käesoleva alapeatüki põhjal võib järeldada, et kooliolümpiamänge tuleb käsitleda enamana kui üksnes spordisündmust – need on väärtuspõhine liikumispraktika, mis toetab õpilaste tervisekultuuri, sotsiaalset arengut ja hoiakute kujunemist. Kooliolümpiamängud on tihedalt seotud olümpiahariduse kontseptsiooniga ning kooskõlas nii riiklike haridus- ja tervisestrateegiatega kui ka praktiliste algatustega, näiteks Liikuma Kutsuva Kooli programmiga. Arvestades tänapäevaseid probleeme, eelkõige noorte vähest liikumisaktiivsust, on selliste väärtuspõhiste lähenemiste rakendamine üha olulisem. Seetõttu saab kooliolümpiamänge käsitleda tõhusa vahendina, mis ühendab liikumise, väärtuskasvatuse ja koolikultuuri kujundamise.

1.2. Olümpismi sünd ja Pierre de Coubertini ideed

Järgnevalt vaatlen olümpiamängude ajaloolist arengut ja olümpismi mängude mõtte ja idee kujundajana. Keskendun sellele, kuidas antiiksete olümpiamängude pärand mõjutas nüüdisaegse olümpialiikumise kujunemist ning millist rolli mängis selles Pierre de Coubertin. Samuti käsitlen Coubertini olümpismi põhimõtteid ja nende kandumist Eesti haridusruumi kooliolümpiamängude kaudu.

Olümpiamängude olemus ja tähendus, aga ka nende peamised põhimõtted pärinevad antiikajast. Vana-Kreekas, kus antiiksed olümpiamängud alguse said, oli mängude tähendus tihedalt seotud kultuuri ja kohaliku identiteediga. Kuigi tänapäevased olümpiamängud on

oma vormilt ja tegevustelt muutunud, on nende ideoloogiline alus jäänud suurel määral samaks. (Coubertini Akadeemia 2007: 52) See seos ilmneb käesolevas töös nii ajaloolise käsitluse kui ka tänapäevase konteksti analüüsi kaudu.

Antiiksete olümpiamängude algust seostatakse tavaliselt aastaga 776 eKr, kuigi mängude täpne algusaeg ei ole ajaloolaste seas üheselt kindlaks tehtud. Vana-Kreekas olid olümpiamängud olulise kultuurilise ja ühiskondliku tähendusega sündmus, mis tugevdas kreeklaste sidet oma kultuuriliste juurtega ning kandis nii religioosset kui ka ühiskondlikku rolli. Lisaks sportlikele võistlustele toimusid mängude ajal avalikud kõned, arutelud päevapoliitilistel teemadel, sõjaliste võitude tähistamine ning erinevate kokkulepete sõlmimine. Algusaegadel toimusid mängud ühel päeval, osaleda võisid vaid kreeklased ning võistlusprogrammis oli üks ala – staadionijooks ehk ühe staadionipikkuse distantsi läbimine. (Antons 2023: 503 – 305) Antiiksed olümpiamängud püsisid enam kui aastatuhande vältel, kuni Rooma riigis aset leidnud religioossed muutused tõid kaasa mängude katkemise (samas: 495 – 496). 1892. aastal esines Pierre de Coubertin ettekandega, milles ta rõhutas rahvusvahelise koostöö tähtsust ning tegi ettepaneku olümpiamängude taaselustamiseks. Esialgu ei leidnud Coubertin küll poolehoidu, kuid kaks aastat hiljem I olümpiakongressil esinedes oli Coubertinil juba selgem visioon olümpiamängudest (samas: 495 – 496).

Coubertini käsitluses oli kehalise kasvatus eesmärk lisaks füüsilisele ettevalmistusele eelkõige inimese keha ja vaimu tasakaalu saavutamine. Ta rõhutas spordi kasvatavat tähendust ning vajadust vältida selle muutumist äriliseks vahendiks, nähes kaasaegses spordis demokraatlikku ja rahvusvaheliselt ühendavat jõudu. (Gafner 1994: 65) Coubertin andis oma sõnavõtu mõista, et kaotamine ei ole häbiväärne ning kõige olulisemaks tuleks pidada võistlustel osalemist. Tagantjärele on arvatud, et selles mõtteavalduses on nähtud olümpiaprintsiibi „*tähtis pole võit, vaid osavõtt*“ esimest väljaütlemist. (Young 1996: 112)

Coubertini 1894. aastal Ateenas peetud kõnet peetakse nüüdisaegse olümpismi idee sünniks. Tema käsitluses oli olümpism lahutamatu osa laiemast kultuurist, mille kättesaadavus pidi olema tagatud kogu ühiskonnale. Coubertin soovis saavutada seda, mida ta uskus olevat saavutanud vanad kreeklased – olümpiamängude tõeline vääriskus sündis tema arvates just sellest, et sport, kunst ja kirjandus moodustasid seal harmoonilise terviku.

Ta rõhutas kunsti rolli spordi tasakaalustajana, leides, et see aitab pehmenendada spordi spetsiifilist ja tehnilist olemust. (Voolaid 2012: 84)

Coubertini käsitluses pidid olümpiamängud ühendama sportliku saavutuse kasvatava ja eetilise mõõtmega, rõhutades austust, sõprust ja tipptaseme poole püüdlemist. Need põhimõtted on kujunenud aluseks rahvuslikele olümpiahariduslikele algatustele. Eestis on neid väärtusi järjepidevalt edasi kandnud Eesti Olümpiaakadeemia.

Eesti Olümpiaakadeemia (EOA) keskendub olümpismi ideede levitamisele, noorte kaasamisele ja olümpiahariduse arendamisele (EOK ... eoa). Kooliolümpiamängud, mille algatajaks on EOA, kannavad Coubertini väärtusi tänapäeva koolikeskkonnas, rõhutades osavõttu, koostööd ja spordirõõmu ning kaasates õpilasi, õpetajaid ja vanemaid (EOA ... kooliolümpiamängud). Kooliolümpiamängude korraldamisel on keskne roll olümpiaharidusperioodil, mille jooksul tutvuvad õpilased erinevates õppeainetes olümpialiikumise väärtustega ning osalevad mitmesugustel olümpiateemalistel konkurssidel (Kull jt 2025: 56).

Seega saan kinnitada, et Coubertini olümpismi ideed on tulnud läbi kooliolümpiamängude Eesti kooliellu, tuues õpilasteni olümpiaharidust, mis kannab endas inimlikke väärtusi läbi spordi. ROK-i presidendi Kirsty Coventry mõte Milano Cortina 2026. aasta olümpiamängude avakõnes: “Kui näeme väärikust, julgust ja sõprust - meenub meile, millised inimesed me kõik tahaksime olla. Olümpiamängude vaim tähendab palju enam kui sport. See räägib meist - ja sellest, mis teeb meid inimesteks, ” kinnitab Coubertini ideed, et olümpiamängud näitavad inimlikke väärtusi – visadust, austust, julgust ja sõprust. Sportlaste käitumine inspireerib inimesi ning olümpialiikumine peegeldab ka inimlikke väärtusi ja seda, mis ühendab inimesi. (Coventry 2026)

EOA tegevus näitab, kuidas olümpismi ideed on liikunud spordifilosoofiast hariduspraktikasse, rõhutades Eesti kooliolümpialiikumises kogukonna ühtekuuluvust ja osalust. Näiteks toob Karoliina Kallion oma magistr töö tulemusena välja gümnaasistide kogemused, mis annavad tunnistust sellest, et koos liikumine tekitab positiivseid emotsioone ja tugevdab koolipere sidet (Kallion 2025: 52). Mihkel Lees toob oma magistr töö uuringus välja selle, et õpilastele (töös uuriti I – III kooliastme õpilasi) meeldivad liikumistegevused koos eakaaslastega (Lees 2016: 19).

Kokkuvõttes ilmneb, et Pierre de Coubertin kujundatud olümpismi põhimõtted on loonud aluse nüüdisaegsele olümpialiikumisele, sidudes sportliku saavutuse eetiliste ja hariduslike väärtustega. Need ideed on Eestis leidnud praktilise väljundi Eesti Olümpiaakadeemia tegevuses, eriti kooliolümpiamängude kaudu, kus olümpism avaldub väärtuskasvatuse, kogukonnatunde ja noorte aktiivse kaasamise vormis. Nii on Coubertini algsed ideaalid kandunud Eesti kooliruumi.

1.3. Olümpism, olümpiaharidus ja aus mäng

Käesolevas peatükis käsitlen mõisteid “olümpism”, “olümpiaharidus” ning “aus mäng” ja nende omavahelisi seoseid. Need mõisted on teoreetiline alus kooliolümpiamängude käsitlemiseks väärtuspõhise hariduspraktikana. Leian, et olümpism kujutab endast laiemat väärtussüsteemi, mille kaudu saab mõtestada spordi tähendust nii hariduses kui ka ühiskonnas tervikuna. Seetõttu analüüsin, kuidas olümpismi põhimõtted avalduvad olümpiahariduses ning milline on ausa mängu tähendus selles kontekstis.

Olümpism on elufilosoofia, mis ühendab spordi, kultuuri ja hariduse, eesmärgiga edendada inimese terviklikku arengut. Selle keskmes on keha, tahte ja vaimu tasakaalustatud kujunemine ning universaalsete väärtuste – austus, sõprus ja tipptaseme poole püüdlemine – esiletõstmine. Olümpismi põhimõtted on sõnastatud Olümpiahartas, mis määratleb olümpialiikumise ideoloogilise ja organisatsioonilise aluse. (Rahvusvaheline Olümpiakomitee 2024)

Olümpismi eesmärk on lisaks sportlikele saavutustele ka laiem ühiskondlik mõõde, sealhulgas rahu, võrdsuse ja inimväärikuse edendamine. Seetõttu võib olümpismi käsitleda raamistikuna, mis suunab sportlikke tegevusi läbi haridusliku vaatenurga väärtuspõhise lähenemise suunas. (Parry 2006: 197)

Olümpiaharidus kujutab endast olümpismi praktilist väljundit haridusvaldkonnas. See hõlmab tegevusi ja programme, mille kaudu vahendatakse olümpiaväärtusi nii formaalses kui ka mitteformaalses õppes. Olümpiahariduse eesmärk on kujundada õppijates

väärtuspõhiseid hoiakuid, toetada nende sotsiaalset ja moraalsset arengut ning tugevdada seoseid spordi ja ühiskonna vahel. (Naul 2008: 164)

Olümpiaharidus rõhutab kogemuslikku õpet, kus õppimine toimub läbi praktiliste tegevuste, nagu spordiüritused, projektid ja seminarid. Selline lähenemine võimaldab õppijatel teadlikult väärtusi rakendada ka väljaspool spordikonteksti. (Binder 2001: 297)

Aus mäng ehk *fair play* on üks olümpismi keskseid väärtusi ning oluline osa olümpiaharidusest. See hõlmab ausust, reeglite järgimist, vastase austamist ning eetilist käitumist nii võistlussituatsioonis kui ka igapäevaelus. (International Fair Play Committee 2020) Ausa mängu kontseptsioon ületab formaalsete reeglite järgimise piiri, sisaldades ka moraalseid ja eetilisi hoiakuid. Seetõttu on see oluline vahend väärtuskasvatuse elluviimisel ning sportlaste ja noorte eetilise arengu toetamisel. (Loland 2002: 14 – 15)

Olümpism, olümpiaharidus ja aus mäng moodustavad ühtse väärtuspõhise terviku, mille kaudu on võimalik käsitleda sporti haridusliku ja kasvatava vahendina. Olümpism toimib minu käsitluses teoreetilise alusena, olümpiaharidus selle praktilise väljundina ning aus mäng keskse väärtusena, mis suunab käitumist ja hoiakuid. Selline lähenemine võimaldab käsitleda kooliolümpiamänge nii spordisündmuse kui ka väärtuskasvatuse ja koolikultuuri kujundamise vahendina.

2. OLÜMPIAORGANISATSIOONID EESTIS JA MAAILMAS

Selles peatükis käsitlen olümpiahariduse ja kooliolümpiamängude tausta avamiseks rahvusvaheliste ja Eesti olümpiaorganisatsioonide kujunemist ning nende tegevuspõhimõtteid. Vaatlen Rahvusvahelise Olümpiakomitee, Eesti Olümpiakomitee ja Eesti Olümpiaakadeemia rolli olümpismi väärtuste kandmisel nii spordis, hariduses kui ka kultuuris. Samuti annan ülevaate Eesti Olümpiaakadeemia peamistest projektidest ja rahvusvahelisest koostööst, mis on loonud aluse kooliolümpiamängude arengule Eestis. Analüüsin, kuidas nende organisatsioonide tegevus ja väärtuspõhimõtted on mõjutanud kooliolümpiamängude kujunemist ning arengut Eesti haridusruumis.

2.1. Rahvusvaheline Olümpiakomitee ja Eesti Olümpiakomitee

Olümpialiikumise kõrgeim juhtorgan on Rahvusvaheline Olümpiakomitee (ROK), mille peakorter paikneb Šveitsis Lausanne'is. Komitee ülesanne on suunata ja koordineerida olümpiamängude korraldust ning edendada olümpialiikumisega seotud spordi-, kultuuri- ja haridustegevust. Organisatsioon loodi 23. juunil 1894 Pariisis, pannes aluse nüüdisaegse olümpialiikumise institutsionaalsele arengule. (Kull jt 2025: 29)

1920. aastatel rõhutas nüüdisaegsete olümpiamängude rajaja Coubertin vajadust luua keskus, mis tutvustaks olümpiafilosoofiat ning kannaks olümpiaidee edasi ka muutuvates ühiskondlikes oludes. Aasta pärast Coubertini surma, 1938. aastal, tegid Saksa spordipedagoog Carl Diem ja endine Kreeka tippportlane Ioannis Ketseas ettepaneku asutada rahvusvaheline olümpiaakadeemia. Nende varasem koostöö esimese olümpiatule teatejooksu korraldamise näol oli osutunud edukaks ning andis tõuke ka akadeemia loomise ideele. Rahvusvahelise olümpiaakadeemia rajamine teostus siiski alles enam kui kahe

aastakümne möödudes, kujunedes oluliseks institutsiooniks olümpiahariduse edendamisel ja olümpialiikumise väärtuste levitamisel. (Press 2023: 191)

Need rahvusvahelised arengud loovad konteksti, milles Eesti Olümpiakomitee taastamine ja Eesti Olümpiaakadeemia loomine saavad selge ajaloolise ja institutsionaalse tähenduse. Kuigi Eesti Olümpiakomitee taastati 14. jaanuaril 1989 ilma Rahvusvahelise Olümpiakomitee ametliku tunnustuseta, loodi juba sama aasta 18. aprillil Eesti Olümpiaakadeemia. Taastatud Eesti Olümpiakomitee esimesteks liikmeteks olid Arnold Green ja Atko Viru. Enne uue koosseisu esimest istungit oli selge, et spordi seostamist kultuuri ja teadusega ning nende valdkondade potentsiaali laiemat rakendamist hakkab suunama Viru. Eesti Olümpiaakadeemia kiire asutamine oli tema algatus. (samas: 199)

Eesti kontekstis ilmnis kiiresti vajadus rahvusvahelise kogemuse ja teoreetilise teadlikkuse järele. Poliitiliselt keerulises olukorras, kui Eesti oli endiselt Nõukogude Liidu koosseisus, pidas Atko Viru oluliseks põhjalikult tundma õppida Rahvusvahelise Olümpiaakadeemia tegevust ning saada ülevaade rahvuslike olümpiaakadeemiate toimimisest. Rahvusvahelise Olümpiaakadeemia toonane president saatis Virule hulgaliselt erialakirjandust, mis pakkus talle olulist teavet olümpismi käsitleste kohta ning kujunes lähtepunktiks aruteludele olümpismi ja sellega seotud küsimuste üle. (Viru, 2006: 484 – 485) Need teoreetilised teadmised said akadeemiliseks aluseks, mille kaudu Viru ja tema kolleegid suutsid siduda olümpismi ideed praktiliste haridusprojektidega. Atko Viru artikkel „Olümpism“ käsitleb olümpismi kui filosoofilist ja sotsiaalset nähtust ning analüüsib selle tähendust kaasaegses ühiskonnas. Artiklis vaadeldakse olümpismi ideed mitte ainult spordivõistluste kontekstis, vaid laiemalt eluviisi ja kultuurilise väärtusena, mis ühendab sportlikku tegevust inimlikult arendavate eesmärkidega. Viru rõhutab olümpismi kui inimkonda ühendavat filosoofiat, mis väärtustab keha, vaimu ja tahte tasakaalu ning edendab rahumeelseid ja solidaarseid suhteid inimeste vahel. Ta tõstab esile ka olümpismiga seotud hariduslikku ja kasvatavat potentsiaali, rõhutades, et olümpiaideaalid võivad panustada ühiskondlikku arengusse kaugemale pelgalt sportlikest tulemustest. (Viru 1995: 134–146)

Sellest teoreetilisest ja rahvusvahelisest taustast lähtuvalt on arusaadav, kuidas kooliolümpiamängude projekt Eestis alguse sai.

2.2. Eesti Olümpiaakadeemia

Eesti Olümpiaakadeemia (EOA) asutajaks 1989. aastal oli Tartu Ülikooli professor Atko-Meeme Viru (olympiaharidus ... ajalugu). Eesti Olümpiaakadeemia (EOA) missiooniks on olümpiahariduse edendamine Eestis, tehes seda peamiselt olümpismi väärtuste tutvustamise ja erinevate olümpiaharidusprojektide teostamise kaudu” (Kull jt 2025: 31). EOA tegevus on peamiselt suunatud lastele ja noortele, kuid oluline roll on ka akadeemilise diskussiooni algatamisel olümpialiikumise seotud võtmeküsimustes. Organisatsioon tegutses kuni 2009. aastani juriidiliselt Eesti Olümpiakomitee juures, kuid alates sellest ajast tegutseb mittetulundusühinguna ning on alates 2010. aastast ka iseseisev Eesti Olümpiakomitee liige. EOA-l on tihedad koostöösuhted Rahvusvahelise Olümpiaakadeemia, Euroopa Olümpiaakadeemia ning Rahvusvahelise Pierre de Coubertini Komiteega. (samas: 31)

Eesti Olümpiaakadeemia on tegelenud erinevate noorteprojektidega nagu “Väärtused spordis” 2011 – 2012, “Aus mäng ja väärtused spordis” 2012 – 2013, “Avatud silmadega spordist” 2013 – 2014, “Mina. Sina. Meie” 2013 – 2014. Noorteprojektid lähtusid vajadusest tugevdada väärtuskasvatust Eesti ühiskonnas ning nende eesmärk oli tõsta eelkõige noorte teadlikkust sellest, et olümpialiikumine hõlmab lisaks spordivõistlustele ka laiemat väärtusruumi ja kasvavat tähendust. (olympiaharidus ... muud noorteprojektid)

Rahvusvaheliste projektide raames osaletakse aktiivselt ka Rahvusvahelise Olümpiaakadeemia tegevustes. Üheks olulisemaks ettevõtmiseks on noorte olümpiasaadikute sessioon, mis toimub igal aastal Kreekas Antiik-Olümpias ning kestab tavaliselt ligikaudu kaks nädalat. Sessiooni keskmes on olümpism, mille raames käsitletakse igal aastal erinevaid alateemasid, keskendudes olümpialiikumise ja olümpiahariduse mitmesugustele aspektidele. Lisaks on Eesti Olümpiaakadeemia vahendusel võimalik kandideerida ka Rahvusvahelise Olümpiaakadeemia korraldatavale kraadiõppeseminarile ning konkursi alusel osaleda magistriõppeprogrammis, mis loob Eesti osalejatele võimaluse süvendada oma teadmisi rahvusvahelises olümpiahariduslikus keskkonnas. (olympiaharidus ... noortesessioon)

Eesti Olümpiaakadeemia kooliolümpiamängude projekt on valitud Rahvusvahelise Olümpiakomitee poolt maailma 20 silmapaistvama olümpiaharidusprogrammi hulka. Projekti kirjeldus, eesmärgid ja tulemused koos õppematerjalidega on avaldatud rahvusvahelise olümpialiikumise kodulehel. Rahvusvaheline Olümpiakomitee rõhutab projekti rolli õpetajate koostöö toetamisel ning selle panust olümpiaväärtuste mõistmisse ja levikusse. (olympiaharidus ... mistoimub ... roki kodulehel)

EOA tulevik sõltub suuresti sellest, kui edukalt suudetakse oma tugevusi strateegiliselt rakendada, parandada nähtavust ja kommunikatsiooni ning kohaneda muutuvate ühiskondlike ja majanduslike tingimustega.

Ilmneb, et rahvusvaheliste ja Eesti olümpiaorganisatsioonide kujunemine on loonud tugeva institutsionaalse aluse olümpismi väärtuste levikuks nii spordis kui hariduses. Rahvusvahelise Olümpiakomitee, Eesti Olümpiakomitee ja eriti Eesti Olümpiaakadeemia roll on olnud määrav selleks, et olümpismi põhimõtted jõuaksid noorte väärtuskasvatusse ning koolikeskkonda. Just nende organisatsioonide tegevuse kaudu on olümpiaharidus Eestis saanud järjepideva ja rahvusvaheliselt seotud arengusuuna, millest on välja kasvanud ka kooliolümpiamängude traditsioon.

3. METODOLOOGIA

Magistritöös lähtun kvalitatiivsest uurimiskäsitlusest, mis võimaldab süvitsi mõista kooliolümpiamängude tähendust, väärtuslikku potentsiaali ning rolli koolikultuuri ja traditsioonide kujundamisel. Kvalitatiivne lähenemine sobib uurimuse eesmärgiga, kuna töö keskmes on osalejate kogemused, arusaamad ja tõlgendused ning autori enda praktilised kogemused kooliolümpiamängude korraldamisel ja läbiviimisel.

Uurimisstrateegiana kasutatan juhtumiuuringut, kuna tähelepanu all on kooliolümpiamängud Eesti kontekstis ning nende rakendamine koolikeskkonnas. Juhtumiuuring võimaldab käsitleda nähtust terviklikult, sidudes ajaloolise tausta, väärtuskasvatuse aspektid ja koolipraktika.

Uurimistöös kasutan kahte peamist andmeallikat:

- 1) autori refleksiivne kogemus,
- 2) struktureeritud intervjuud.

Töö põhiosas toetun enda praktilistele kogemustele kooliolümpiamängude kavandamisel ja läbiviimisel. Refleksiivne lähenemine võimaldab analüüsida isiklike praktikakogemusi ning siduda neid teoreetiliste käsitlustega olümpiaharidusest, väärtuskasvatusest ja koolitraditsioonidest.

Empiiriliste andmete kogumiseks viisin läbi struktureeritud intervjuud kooliolümpiamängudega seotud isikutega (korraldajad, koolijuhid, olümpiahariduse edendajad). Struktureeritud intervjuu valiti seetõttu, et tagada vastuste võrreldavus ning keskendumine uurimisküsimuste seisukohalt olulistele teemadele, nagu:

- kooliolümpiamängude eesmärgid ja tähendus,
- väärtuskasvatuse ja ühtekuuluvustunde kujunemine,
- traditsioonide ja koolikultuuri toetamine,
- korralduslikud kogemused ja väljakutsed.

Intervjuud viidi läbi eelnevalt koostatud küsimuskava alusel ning need salvestati ja transkribeeriti analüüsi tarbeks.

Intervjueeritavateks valisin isikud, kes omavad otsest kogemust kooliolümpiamängude korraldamise või olümpiahariduse edendamiseks. Selline valik võimaldab koguda sisukat ja teemakeskset infot ning toetab uurimuse eesmärki mõista nähtust praktikute vaatenurgast.

Tabelis toon välja intervjueeritavate nimed, ametid ning seose kooliolümpiamängude ja/või Eesti Olümpiaakadeemiaga.

Tabel 1. Intervjueeritavad

Nimi	Ametikoht	Seotus kooliolümpiamängudega	Intervjuu aeg
Reele Remmelkoor	EOA tegevjuht	Seotud EOA-ga algusaegadest, kooliolümpiamängude eestvedaja	21.01.2026
Neinar Seli	EOA president	Seotud EOA-ga algusaegadest, kooliolümpiamängude suur toetaja	17.03.2026
Aivar Haller	Hariduse- ja spordi valdkonna eestkõneleja; EOA juhatuse liige 2005–2018	Kooliolümpiamängude suur toetaja ja Coubertini liikumise toetaja	24.02.2026

Leelo Paju	Kooliolümpiamängude korraldaja Läänemaa Ühisgümnaasiumis; EOA juhatuse liige	Seotud pikalt EOA tegemistega, pikaajaline kooliolümpiamängude korraldaja kahes erinevas koolis	04.02.2026
Liis Tähiste	Kooliolümpiamängude korraldaja Tartu Rahvusvahelises Koolis; EOA juhatuse liige	Seotud pikalt EOA tegemistega, esmakordne kooliolümpiamängude korraldaja	11.02.2026
Liis Lillemets	Kooliolümpiamängude korraldaja Pärnus 2006 ja 2008	Seotud olnud EOA tegemistega, kooliolümpiamängude korraldaja õpilasena	25.02.2026
Jaanus Järveoja	Nõo Reaalgümnaasiumi direktor	Koolijuht, kooliolümpiamängude toetaja koolijuhina	11.03.2026
Heiki Sarapuu	Kooliolümpiamängude korraldaja Tõrvandi Algkoolis ja Ülenurme Gümnaasiumis 1998–2006	EOA kauaaegne liige, kooliolümpiamängude korraldaja	30.03.2026

Kogutud andmeid analüüsisin temaatilise sisuanalüüsi meetodil. Analüüsi käigus lugesin intervjuude transkriptsioonid korduvalt läbi, et saada terviklik ülevaade materjalist, seejärel eristasin tekstist tähenduslikud üksused ning koondasin need temadeks ja alakategooriateks. Lõpuks seostasin saadud tulemused töö teoreetilise raamistikuga, et võimaldada nende sisuline tõlgendamine ja analüüs.

Temaatiline analüüs võimaldas esile tuua korduvad mustrid ja tähendused, mis puudutavad kooliolümpiamängude väärtuslikku, hariduslikku ja kultuurilist rolli ning nende mõju koolikeskkonnale.

Uurimuse usaldusväärsuse tagamiseks kasutasin andmete triangulatsiooni, sidudes autori kogemuse, intervjuuandmed ja teoreetilised allikad. Intervjuudes osalemine oli vabatahtlik ning osalejaid teavitati uurimuse eesmärgist. Osalejaid teavitati, et nende nimed kajastuvad magistritöös ning andmeid kasutati üksnes uurimistöö eesmärgil.

4. KOOLIOLÜMPIAMÄNGUD

Selles peatükis käsitletakse kooliolümpiamängude kujunemist ja arengut Eestis, keskendudes nii nende ajaloolisele väljakujunemisele kui ka tähtsusele tänapäevases koolielus. Peatükis analüüsin, kuidas Eesti Olümpiaakadeemia algatusel käivitunud liikumine on aastate jooksul laienenud ning millist rolli on selle kujunemisel mänginud pühendunud õpetajad, koolijuhid ja kogukonnad. Intervjuudele tuginedes avan kooliolümpiamängude arenguloo erinevate koolide kogemuste kaudu ning näitan, kuidas olümpismi põhimõtted avalduvad praktilises koolikeskkonnas nii väärtuste kujundamisel kui ka koolikultuuri rikastamisel.

4.1. Kooliolümpiamängude ajalooline kujunemine

Üheks Eesti Olümpiaakadeemia keskseks ja mõjukaks tegevussuunaks on kujunenud kooliolümpiamängude korraldamine, milles peegelduvad selgelt akadeemia põhiväärtused, eesmärgid ning tegevuspõhimõtted (Press 2023: 204).

Projekti eesmärk oli tutvustada noortele olümpialiikumise põhimõtteid ning anda neile võimalus kogeda olümpiamängudega seotud atmosfääri. Projekti kavandamisel toetuti suurel määral Silver Springsi algkooli (Alberta, Kanada) kogemusele. (Virus 1999: 25–26) Selles koolis korraldati ulatuslik olümpiafestival, kus olümpiateemat käsitleti mitmetes õppeainetes ning sündmust täiendasid pidulikud olümpiatseremooniad (Binder 2012: 279). Rahvusvahelise eeskuju ja teoreetilise raamistiku põhjal hakati Eestis arendama kooliolümpiamänge, mis kujunesid peamiseks haridusprojektiks Eesti Olümpiaakadeemias (Voolaid 2013: 138).

4.1.1. Esimesed kooliolümpiamängud 1996 - 2004

Esimesed Eesti Olümpiaakadeemia tunnustatud kooliolümpiamängud toimusid 9.–11. mail 1996 Patküla Algkoolis Tõrvas. Ürituse programm oli mitmekesine ning hõlmas mitmeid olümpiateemalisi tegevusi, sealhulgas kirjandivõistlust, joonistuskonkurssi ja kooliolümpiamängude maskoti loomise konkurssi. Lisaks toimusid erinevad spordivõistlused ning pidulik avatseremoonia, mis järgis traditsioonilisi olümpiatseremoonia elemente, nagu osalejate paraad, olümpialipu heiskamine, olümpiatule süütamine ja olümpiavande andmine. (Viru jt 1999: 25–26) Patküla kooli olümpiamängud pakkusid õpilastele ülevaadet olümpiamängude korraldusest ning tekitasid suurt huvi nii õpilaste, õpetajate kui ka lapsevanemate seas. Enne üritust valmistuti aktiivselt ning kooli külastas Gunnar Paal, kes tutvustas õpilastele olümpiamängude ajalugu ja korraldust ning viis läbi viktoriini. Toimusid ka loomingulised konkursid ja kultuuriprogramm kooli isetegevuslaste osalusel. Kaks aastat hiljem korraldati samas koolis ka taliolümpiamängud. Olümpialiikumise tutvustamisse panustas märkimisväärselt ka Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseum näituste ja erinevate ürituste kaudu. (Viru 2006: 488) Selle teadaolevalt suurejoonelise üritusega oli pandud alus pikaajalisele traditsioonile Eestis. Esimesed kooliolümpiamängud osutusid edukaks ning innustasid Eesti Olümpiaakadeemiat projektiga jätkama.

2002. aastal otsustati muuta ettevõtmine kohaliku tasandi algatusest üleriigiliseks liikumiseks. (Ööpik 2004: 5) EOA julgustas koole korraldama kooliolümpiamänge olümpialiikumise põhimõtete järgi ning pakkus nende läbiviimiseks ka rahalist toetust. Algatus kujunes tulemuslikuks: projekti esimese kuue aasta jooksul olid kooliolümpiamängudega seotud 358 kooli ja lasteaeda üle Eesti ning neis osales ligikaudu 50 000 last. (Remmelkoor 2021: 17–18) Nii loodi praktiline jätk Rahvusvahelise Olümpiaakadeemia hariduslike ja väärtuspõhiste põhimõtete rakendamisele Eesti koolides, pakkudes noortele võimalust kogeda olümpiatunnet ja mõista olümpismi väärtusi.

Remmelkoor selgitas intervjuu käigus, et 1999. aastal alustas Eesti Olümpiaakadeemia oma haridusmaterjalide tutvustamiseks ja koolitusprogrammide läbiviimiseks mitmeid sündmusi erinevates maakondades, sealhulgas EOA suvesessioonide raames ning muudel koolikülastustel. Koolitusi viis läbi akadeemia meeskond, tavaliselt viie–kuueliikmeline. Eesmärgiks oli rõhutada hariduslikku aspekti, tutvustades nii olümpiamängude kui ka kooliolümpiamängude ajalugu, haridusmaterjale ja projektikonkurssi. Õpetajatele pakuti terviklikku ülevaadet akadeemia tegevustest, milleks kasutati trükitud materjale ning esitati loenguslaide, et toetada projekti ideede juurutamist koolides. Selle perioodi jooksul külastati aktiivselt erinevaid maakondi üle Eesti, levitades infot ja tutvustades kooliolümpiamängude kontseptsiooni. (Remmelkoor, intervjuu, 2026)

Teise koolina Eestis korraldas kooliolümpiamängud Tõrvandi Algkool Tartumaal, mis nüüdseks on liidetud Ülenurme Gümnaasiumiga. Intervjuus toonase korraldaja Heiki Sarapuuga rääkis ta, et kooli olümpiamängude korraldamiseni 1998. aastal Tõrvandi Algkoolis jõuti suuresti tänu Ulvi Sarapuu initsiatiivile. [...Ulvi Sarapuu oli Ülenurme Gümnaasiumi mängude eestvedaja kuni aastani 2006] Tema oli nii idee algataja kui ka peamine korraldaja, kes kaasas järk-järgult ka teisi. Esialgsel etapil toetus tegevus suuresti just temale, kuna ta tegutses paljuski iseseisvalt nii ideede väljatöötamisel kui ka korralduslike küsimuste lahendamisel. (Sarapuu, intervjuu, 2026)

Remmelkooori ja Sarapuu intervjuude põhjal võib järeldada, et kooliolümpiamängude algusaastatel olid korraldajateks suure pühendumuse ja entusiasmiga inimesed. Nende ülesandeks oli kaasata nii kooli töötajaid kui ka juhtkonda, et tagada kooliolümpiamängude korraldamine ja kujunemine toimivaks traditsiooniks.

Sarapuu tõi intervjuus esile, et olulist rolli mängisid kontaktid ja võrgustiku kujunemine, mis sai alguse Eesti Olümpiaakadeemia tegevuse kaudu. Seal tutvuti sarnaste huvidega inimestega, sealhulgas Merike Kulli ja Atko-Meeme Viruga, mis omakorda soodustas olümpismi ideede levikut ja kinnistumist. Intervjueeritav märkis, et Ulvi Sarapuu huvi olümpismi vastu oli enneolematult suur. Samas tõdes intervjueeritav, et tema enda esialgne seotus olümpismi ideedega ei olnud nii tugev ning kaasatus kujunes pigem järk-järgult, kuid aja jooksul arenes osalus loomulikuks ning püsivaks. (Sarapuu, intervjuu, 2026)

Intervjuust Leelo Pajuga selgus, et tema korraldas Haapsalu Linna Algkoolis esimesed kooliolümpiamängud juba 1998. aastal. Intervjueeritav rääkis, et need mängud ei toimunud veel koostöös EOAg. 2003. aasta suvel osales Paju EOA korraldatud suvekursustel Vinnis, kus räägiti uuest projektist, mis toetab kooliolümpiamängude korraldamist koolides. Intervjueeritav kirjeldas oma teist kogemust kooliolümpiamängude korraldamisel kui uut ja põnevat väljakutset. Ta tõi välja, et projekti rahastamine ja kogu korraldusprotsess, mis oli eelnevalt ette valmistatud, tundus väga atraktiivne ning motiveeriv. Intervjueeritava sõnul osales 2004. aasta kooliolümpiamängudel ka suur hulk õpetajaid, mis lisas üritusele väärtust. Terve kooliaasta kujunes spordiaastaks, mida on tore tagantjärgi meenutada. (Paju, intervjuu, 2026)

Intervjueeritav kirjeldas, et esimesed kogemused kooli olümpiamängude korraldamisel olid küll väljakutsuvad, kuid õpetlikud. 1998. aastal toimunud esimesed mängud kavandati taliolümpiamängudena, kuid lume puudumise tõttu tuli tegevused kohandada ning viia läbi siseruumides. Nii korraldati saalis erinevaid alternatiivseid alasid, näiteks kelguvedamist ja pallimänge, mistõttu omandasid mängud mõnevõrra improviseeritud iseloomu. Vaatamata keerulistele oludele pakkus kogemus korraldajatele väärtuslikku praktilist kogemust. (Sarapuu, intervjuu, 2026)

1999. aastal Nõo Reaalgümnaasiumis toimunud esimesed antiikstiilis kooliolümpiamängud avaldasid märkimisväärset positiivset mõju ning innustasid traditsiooniliste spordialade laiemat rakendamist ka teiste Eesti koolide olümpiamängude programmides. Korraldajate hinnangul lähtus antiikse stiili valik soovist kujundada koolile eripärane traditsioon, eristuda tavapäraist lähenemistest ning siduda ettevõtmine olümpiamängude ajaloolise pärandiga Vana-Kreekas. (EFA, KP 103: 95–96)

2004. aastaks oli kooliolümpiamängude projekt Eestis jõudnud katsetusfaasist laiemasse arendusjärku. Kui varasematel aastatel toimusid mängud pigem pilootprojektina ning hõlmasid üksikuid koole, siis 2004. aastal seadis Eesti Olümpiaakadeemia eesmärgiks projekti laiendamise kõigisse Eesti maakondadesse. Selle eesmärk oli suurendada kooliolümpiamängude nähtavust ja mõju ning luua sellele laiem kandepind. Kuna tegemist oli ühtlasi olümpiamängude aastaga, nähti selles head võimalust ürituse aktiivsemaks arendamiseks ja tutvustamiseks. (Remmelkoor, intervjuu, 2026)

Niisiis oli 2004. aastaks EOA algatanud projekti, mille eesmärk oli toetada kooliolümpiamänge korraldavaid koole. Mitmetes koolides oldi selleks ajaks juba kooliolümpiamänge korduvalt korraldatud, kuid valdavalt olid need EOA liikmed, kes olid projektiga seotud. Siit tekib küsimus, kuidas ja millistel põhjustel peaks üks Eesti üldhariduskool võtma enda kanda korraldada spordiüritus, mille keskmes on olümpiaharidus, olümpism ja olümpiaväärtused? Sellise sündmuse elluviimine eeldab märkimisväärset inimressurssi, erinevate osapoolte koostööd ning põhjalikku selgitustööd kooli sees. Samas pakub see võimalust kujundada ja kinnistada koolikogukonnas uusi traditsioone ning väärtusi.

Alguses puudus selge arusaam, kuidas kooliolümpiamänge pikemas perspektiivis arendada. Eialgu kavandati üritus nelja-aastase tsükliks, kuid hiljem muutus korraldussagedus paindlikumaks ning mängud hakkasid toimuma ka kahe aasta järel. Intervjueeritava sõnul põhinesid esimesed kooliolümpiamängud suuresti Eesti Olümpiakadeemia juhenditel, mille toel järgiti olümpiamängude traditsioone ja formaati. Oluliseks peeti olümpiatseremooniade elemente, nagu sportlaste rongkäik, vande andmine ja lipu heiskamine, samuti sümbolikat ning piduliku atmosfääri loomist. Selle toetamiseks valmistati kohaliku sponsori abil puidust medalid ning jagati diplomeid, et luua lastele motiveeriv ja tähenduslik „olümpiatunne“. (Sarapuu, intervjuu, 2026)

Olles ise osalenud Eesti Olümpiaakadeemia suvesessioonil 2012. aastal, võin kinnitada, et sealsetel tegevustel oli oluline roll olümpialiikumisega tegelemiseks oma koolis. Viimastel aastatel ei ole olümpiateemalisi suvesessioone enam toimunud, kuid akadeemia jätkab kooliolümpiamängude korraldamiseks toetavate õppematerjalide väljaandmist. Täiendava abimaterjalina on loodud ka õppevideod, milles tutvustatakse erinevate koolide kooliolümpiamänge. Need videod pakuvad õpetajatele ja koolidele praktilisi ideid ning võivad toimida innustava eeskujuna sarnaste ürituste läbiviimisel.

Intervjuudes uurisin, kuidas võtsid koolid ja õpetajad algusaastatel vastu kooliolümpiamängude idee. Remmelkoore sõnul võeti kooliolümpiamängude idee koolide ja õpetajate poolt algusaastatel väga positiivselt vastu. Eriti väärtustati intervjueeritava sõnul asjaolu, et tegemist oli algatusega, mis sidus omavahel hariduse ja spordi ning võimaldas kaasata laiapõhjaliselt kogu koolipere. Selline lähenemine toetas

õpetajatevahelist koostööd ning tugevdas kooli ühtsustunnet. Negatiivset tagasisidet intervjueeritaval ei meenunud, mis võib olla tingitud sellest, et kooliolümpiamängude korraldamine on vabatahtlik. Seetõttu osalevad projektis eelkõige motiveeritud ja aktiivsed koolid ning õpetajad, kes on valmis panustama täiendavat aega ja energiat ning suudavad innustada ka kolleege tegevustega kaasa tulema. Sellest tulenevalt ongi tagasiside olnud valdavalt väga positiivne. (Rommelkoor, intervjuu, 2026)

Kokkuvõttes kujunesid kooliolümpiamängude esimesed aastad Eestis oluliseks etapiks olümpiahariduse ja olümpiaväärtuste levikul koolikeskkonda. Alates 1996. aastal Patküla Algkoolis toimunud esimestest tunnustatud kooliolümpiamängudest arenes ettevõtmine järk-järgult üle-eestiliseks liikumiseks, mida toetas aktiivselt Eesti Olümpiaakadeemia. Kooliolümpiamängude areng tugines suuresti pühendunud õpetajatele ja eestvedajatele, kelle entusiasm, loovus ja koostöövalmidus aitasid kujundada uusi koolitraditsioone. Intervjuudest ilmses, et algusaastatel tuli korraldajatel sageli tegutseda paindlikult ja improviseerides, kuid sellest hoolimata peeti oluliseks säilitada olümpiamängude väärtused, pidulikkus ja hariduslik eesmärk. Kooliolümpiamängudest kujunes ettevõtmine, mis ühendas sporti, haridust ja kogukonnatunnet ning pakkus õpilastele võimalust kogeda olümpismi põhimõtteid praktilisel ja tähenduslikul viisil.

4.1.2. Kooliolümpiamängud 2004. aastast tänapäevani

Selles alapeatükis käsitlen kooliolümpiamängude arengut alates 2004. aastast, mil Eesti Olümpiaakadeemia projekt muutus süsteemsemaks ja laienes järjest enam Eesti koolidesse. Vaatlen, kuidas kooliolümpiamängude korraldamine on ajas muutunud, millised tegurid on mõjutanud nende levikut ning kuidas on mängud kujunenud erinevate koolide näitel. Intervjuude põhjal analüüsin ka korraldajate ja koolijuhtide rolli mängude elluviimisel ning toon esile kogemused, mis näitavad kooliolümpiamängude tähendust nii koolikultuuri kujundamisel kui ka olümpiahariduse väärtuste edasiandmisel.

Kooliolümpiamänge korraldavate koolide arv on ajas märgatavalt suurenenud. Alates 2004. aastast on Eesti Olümpiaakadeemia korraldanud kooliolümpiamängude projektikonkurssi,

mille kaudu toetatakse olümpiahariduse põhimõtteid järgivates koolides toimuvat tegevust nii rahaliselt kui ka muude vahenditega. Pikaajalise kogemusega organisatsiooni tegevjuhi Reelee Remmelkooori sõnul saavutas osalus haripunkti 2008. aastal, mil konkursile esitati 44 projekti ning neist 37 pälvisid toetuse. (Paal, 2023: 205)

Paju selgitab, et kooliolümpiamängude korduv korraldamine oli seotud esimeste mängude positiivsete kogemustega, mis pakkusid tugevaid emotsioone. Oluline oli toimiv koostöö kolleegidega. Kui korraldus ei lange üksnes ühe inimese õlgadele, vaid toetub ühtsele ja motiveeritud õpetajate meeskonnale, suurendab see märkimisväärselt valmisolekut uuesti korraldada. Paju tõi esile, et 2007. aastal toimunud reis Kreekasse koos Eesti Olümpiaakadeemiaga pakkus võimaluse näha olümpiaelu autentset keskkonda ja suhelda teiste õpetajatega, mis lisas kogemusele erilise väärtuse. See kogemus kinnistas tema motivatsiooni kooliolümpiamängude korraldamisel ja innustas jätkama ka järgnevatel aastatel. (Paju, intervjuu, 2026)

Paju kogemus näitab, et kooliolümpiamängude jätkusuutlikkus sõltub suuresti varasemate positiivsete kogemuste mõjust ning sellest, kuivõrd suudetakse kujundada toetav koostöövõrgustik koolisiselt ja väljaspool seda.

2010. ja 2012. aastal korraldati Haapsalu lossihoovis antiikolümpiateemalisi kooliolümpiamänge. Kui intervjuueeritav alustas tegevust gümnaasiumis, tuli tal arvestada õpilaste vanuse ja huvidega. Ta püüdis kujundada tegevusi nii, et õpilased oleksid aktiivselt kaasatud ning võtaksid ise initsiatiivi. Alguses oli vaja gümnaasiumis harida õpetajaid, kes polnud kooliolümpiast varasemalt teadlikud, mistõttu toimus neile tutvustav tegevus olümpiamängude olulisusest ja korraldamisest. Spordisuuna õpilased näitasid üles aktiivset huvi ning kolm tüdrukut korraldasid praktilise töö raames kooliolümpiamängud. Lisaks külastati Tartut, kus toimus Eesti Olümpiaakadeemia foorum, mis pakkus täiendavat inspiratsiooni ja teadmisi. (Paju, intervjuu, 2026)

Põneva kogemusena tooksin välja Liis Lillemetsa korraldatud kooliolümpiamängud Pärnus, kus ta korraldas oma koolis mängud, olles ise õpilane. Intervjuueeritav kirjeldab oma rolli kujunemist, olles esialgu meeskonnaliige, kui vanemad õpilased koostasid kooliolümpiamängude projekti. Seitsmenda klassi õpilasena puudus tal varasem kogemus

projektikirjutamises ning arusaam selle protsessi sisust oli alles kujunemisjärgus. (Lillemets, intervjuu, 2026)

Minu jaoks tuli intervjuudest selgelt esile õpilaste oluline roll kooliolümpiamängude korraldamisel. Pean väärtuslikuks seda, et noortele anti võimalus ise vastutada, ideid ellu viia ja praktilises korraldustöös kaasa lüüa. Selline kaasamine muutis kooliolümpiamängud minu hinnangul palju enamaks kui lihtsalt spordiürituseks, pakkudes õpilastele kogemusi koostööst, algatusvõimest ja ühise eesmärgi nimel tegutsemisest.

Järgmisel korral, üheksandas klassis, osales ta juba aktiivsemalt korralduses koos 10.–11. klassi õpilastega. Kuigi varasemad materjalid olid olemas, tuli protsessi siiski suurel määral iseseisvalt uuesti üles ehitada. Meeskonnasisene tööjaotus kujunes loomulikult, tuginedes varasemale koostöökogemusele ja liikmete tugevustele. Kuna tegemist oli sõpruskonnaga ning mitmed osalejad kuulusid ka õpilasesindusse, oli neil varasem kogemus ürituste korraldamisel. See võimaldas rollid selgelt jaotada – näiteks vastutasid mõned liikmed rahastuse ja sponsorite leidmise eest, teised kommunikatsiooni ja avalike esinemiste eest. (Lillemets, intervjuu, 2026)

Õpetajate kaasamine kulges samuti sujuvalt, kuna sarnaseid üritusi oli koolis varem korraldatud ning seetõttu oldi koostöökäivitamine avatud. Eraldi tuuakse esile algklassidele suunatud kooliolümpiamängude korraldamine, mis oli koolis uus algatus. Idee tutvustamisel võtsid algklasside õpetajad selle väga positiivselt vastu ning hindasid võimalust ise aktiivselt panustada. Intervjueeritav rõhutab, et vanemate õpilaste poolt noorematele korraldatud üritused on väärtuslikud mõlemale poolele: noorematele pakuvad need kaasahaaravat ja motiveerivat kogemust, samas kui vanemad õpilased saavad praktilisi korraldus- ja koostöökogemusi. (Lillemets, intervjuu, 2026)

Minu esimene kogemus kooliolümpiamängude korraldamisel pärineb 2008. aasta sügisest, mil töötasin Ülenurme Gümnaasiumis huvijuhina. Esialgses etapis osutus õpetajate motiveerimine keerukaks ning märkimisväärne osa korralduslikest ülesannetest tuli mul iseseisvalt täita. Suurimaks väljakutseks kujunes olümpiaharidusperioodi kavandamine ja elluviimine, kuna see eeldab õpetajatelt täiendavat panust ning oskust lõimida olümpiateemasid oma ainesse. Samas on spordipeo ehk võistlusliku osa korraldamine meie koolis sujunud tõrgeteta, mida seostan kooli pikaajalise spordisuunitluse ning aktiivsete ja

pühendunud kehalise kasvatuse õpetajatega. Korraldusliku poole pealt pean oluliseks rõhutada koostöö tähtsust, kuna nii mahuka ürituse edukas läbiviimine eeldab mitme osapoole panust ning ei ole üksikisiku jõupingutustega teostatav.

Intervjuudes uurisin õpetajate kaasatust kooliolümpiamängude korraldamisel. Järveoja selgitas, et õpetajate kaasamine on korraldatud paindlikult ja arvestavalt, mistõttu on nende suhtumine üldiselt väga positiivne. Kuna kõik õpetajad ei pea tingimata aktiivselt panustama, ei teki tunnet, et tegemist oleks kohustusliku lisatööga kõigile. Osalemine põhineb vabatahtlikkusel – õpetajad saavad ise valida, kas ja kuidas nad panustavad. Praktikas on alati leidunud piisavalt huvilisi, kes võtavad erinevaid rolle, näiteks kohtunikena või alade juhendajatena. Nii on oluline tagada ka see, et õpilased näeksid õpetajaid sündmuse juures aktiivselt kohal ja kaasatuna. Aastate jooksul on kujunenud välja kindel tuumik õpetajaid, kes osalevad hea meelega ja järjepidevalt. Samas ei teki kunagi survet neile, kes ei osale – põhjused on sageli praktilised. Näiteks toimub üritus ajal, mil osa õpetajaid on hõivatud eksamitööde parandamisega. (Järveoja, intervjuu, 2026)

Liis Tähiste Tartu Rahvusvahelisest Koolist jagab oma kogemust. Intervjueeritava hinnangul olid õpetajad üldjoontes valmis projektiga kaasa tulema, kuigi nende valmisolek sõltus suuresti projekti elluviimise korraldusest. Ta rõhutas, et võttis enda kanda projekti peamise koordineerimise ja korraldusliku vastutuse. Õpetajate kaasamise toetamiseks korraldas ta neile sisulise seminari, mida viis läbi Reelee Remmelkoori EOAst ja kus tutvustati olümpisimi ideid ning rakendamise põhimõtteid. See aitas õpetajatel paremini mõista projekti sisu ja tähendust. Intervjueeritav tõi esile, et õpetajatega saavutati kokkulepe rollide ja vastutuse jaotuse osas: tema tegeles igapäevase korraldusliku tööga, samas kui õpetajad panustasid kokkulepitud tegevustesse kindlatel perioodidel, näiteks temaatiliste nädalate või sündmuste raames. Samuti oli oluline, et õpetajad arvestaksid projektiga oma ainekavades, planeerides vastavad tegevused õppeaasta jooksul. Kokkuvõtvalt märkis intervjueeritav, et õpetajad olid pigem motiveeritud projektis osalema, eriti olukorras, kus tegevused olid selgelt struktureeritud, ajaliselt ette planeeritud ning vastutusjaotus üheselt määratletud. (Tähiste, intervjuu, 2026)

Remmelkoori sõnul on organisatsiooni tegevuses toimunud muutusi eelkõige inimressursi vähenemise tõttu. Varasemalt tegutses meeskond, kes külastas erinevaid maakondi ning viis

koolides läbi koolitusi, kuid osa liikmeid on aja jooksul lahkunud – mõned on suundunud tööle teistesse linnadesse või välismaale ning osa inimesi on organisatsioonist muudel põhjustel eemaldunud. Samas on meeskonnaga liitunud ka uusi tegijaid, näiteks projektijuht Marit Rauk. Inimressursi muutuste tõttu on kohapealsete koolituste läbiviimine praegu peatunud, mistõttu on organisatsiooni otsene hariduslik tegevus koolides mõnevõrra vähenenud. Intervjueeritav rõhutas siiski, et organisatsiooni üldine panus ei ole vähenenud, vaid tegevuse fookus on muutunud. Suuremat tähelepanu pööratakse nüüd digilahendustele, õppematerjalide, käsiraamatute ja näituste loomisele koostöös Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumiga, samuti *podcastidele* ning sotsiaalmeedia kasutamisele. (Rommelkoor, intervjuu, 2026)

Intervjueeritavad tõid erinevaid positiivseid aspekte välja.

Paju hinnangul on kooliolümpiamängude korralduslikus plaanis üks olulisemaid aspekte ühtsustunde ja meeskonnatöö kujundamine. Seda toetavad mitmed läbimõeldud tegevused, nagu ühine rongkäik, ühtne riietus ning eelnev ettevalmistus, mis loovad tugeva kokkukuuluvustunde. Oluliseks peetakse ka seda, et õpilased tegutsevad kogu sündmuse vältel oma klassiga ühtse rühmana – liigutakse koos ühelt alalt teisele ning hoitakse grupina kokku. Selline lähenemine on osutunud positiivseks ja õpilaste poolt hästi vastu võetud. Eriti oluline roll on sellel 10. klassi õpilaste puhul, kes ei pruugi veel üksteist hästi tunda [...tegemist on riigigümnaasiumiga, kelle kooliolümpiamängud toimuvad septembris...]. Ühised tegevused, nagu olümpiamängudeks riigi valimine ja lipu valmistamine, aitavad kaasa klassi omavaheliste suhete tekkimisele. Vanemates klassides on see ühtekuuluvustunne juba välja kujunenud, kuid üritus aitab seda veelgi tugevdada. Intervjueeritava sõnul toimivad kooliolümpiamängud seega tõhusa vahendina klassikollektiivi liitmisel. (Paju, intervjuu, 2026)

Tuginedes oma kogemusele mitmete kooliolümpiamängude korraldajana, võin väita, et avamистерemoonia on paraadi ja pidulikkusega üks keskseid sündmusi kooliolümpiamängude programmis. Osalemine toimub klasside kaupa ühtses riietuses ning see ühtsustunne kandub läbi kogu sündmuse. Pidulikkust aitavad võimendada erinevad sümboolsed elemendid, nagu tule süütamine, lipu heiskamine olümpiahümni saatel, vannete andmine ning tervituskõned. Nendele järgneb spordipidu, mis on kujunenud

õpilaste jaoks kaasahaaravaks ja elamusterohkeks kogemuseks. Nende tegevuste mõju ja tähendust avan rohkem töö tulemuste peatükis.

Ka Haller tõi esile sündmuse pidulikkuse. Paraad või avamine [koolides võidakse nimetada erinevalt] loob õpilaste jaoks erilise atmosfääri, mida tavapärases koolielus sageli ei esine. Sellised elemendid tekitavad elevust, ühtekuuluvustunnet ja eneseületamise kogemust. Samuti rõhutas Haller õpetajate - eriti kehalise kasvatuse õpetajate - rolli kooliolümpiamängude korraldamisel ja nende sisu kujundamisel. Kui õpetajad ja teised täiskasvanud osalevad protsessis innustunult ega piirdu üksnes kohtuniku rolliga, toetab see õpilaste positiivset kogemust ning õppimise rõõmu. Halleri hinnangul sarnaneb selline sündmus oma olemuselt pigem kogukondliku perepäeva kui tavapärase spordipäevaga. (Haller, intervjuu, 2026)

Mängude juurde kuulub ka kuulsa või tuntud sportlase külla kutsumine, kuid külalise roll mängudel on kooliti erinev.

Sarapuu räägib intervjuus Tõrvandi Algkooli esimeste kooliolümpiamängude külalistest. Intervjueeritav tõi esile, et tuntud tippportlaste kohalolek avaldas õpilastele märkimisväärset mõju. Näiteks mainis ta Andrus Veerpalu ja Jaak Mae osalemist, kes olid tol ajal oma ala tipud ning pakkusid õpilastele vahetut kokkupuudet eeskujude ja tippspordiga. Kuigi õpilaste reaktsioone ei pruugitud alati süsteemselt koguda ega analüüsida, meenutas intervjueeritav üksikuid emotsionaalseid hetki, mis viitavad sündmuse mõjukusele. Näiteks kirjeldati olukorda, kus üks õpilane väljendas vahetult pärast võistlust tugevat emotsiooni. Sellised hetked viitavad sellele, et üritus pakkus osalejatele meeldejäävaid elamusi. (Sarapuu, intervjuu, 2026)

Tuntud sportlaste kaasamise tähtsusest rääkis oma intervjuus ka Järveoja. Eelistatult kutsutakse aukülalisteks sportlasi, kes on viimastel aastatel aktiivselt tegutsenud ning on noortele paremini tuttavad. Selline lähenemine aitab tuua sporti ja positiivseid eeskujusid õpilastele lähemale, kuna varasemate põlvkondade tippportlased ei pruugi õpilastele olla sama tähenduslikud. Rõhutati, et noorte jaoks on oluline näha ja kogeda inspireerivaid sportlasi vahetult, sest juba ainuüksi olümpiamängudele jõudmine on märkimisväärne saavutus, mis võib õpilasi motiveerida. (Järveoja, intervjuu, 2026)

Kokkuvõttes näitab kooliolümpiamängude areng alates 2004. aastast, et tegemist on Eestis püsivalt juurdunud haridusliku traditsiooniga, mille tähendus ulatub kaugemale spordisündmuse raamidest. Kooliolümpiamängud on kujunenud mitmekülgeks ettevõtmiseks, mis ühendab liikumise, väärtuskasvatuse, koostööoskuste arendamise ja kogukonnatunde tugevdamise. Intervjuudest ilmneb, et nende jätkusuutlikkus sõltub eelkõige pühendunud eestvedajatest, toimivast meeskonnatööst ning koolipere valmisolekust ühise eesmärgi nimel panustada. Nii on kooliolümpiamängudest saanud keskkond, kus olümpismi põhimõtted väljenduvad praktilise kogemuse kaudu ning kujundavad õpilaste hoiakuid ka väljaspool spordiväljakut.

4.2. Väärtused ja hariduslik mõõde

Eesti Olümpiaakadeemia poolt välja töötatud kooliolümpiamängude kontseptsiooni kohaselt ei käsitleta neid pelgalt olümpialipu all toimivate spordivõistlustena. Olulisel kohal on spordivõistlustele eelnev olümpiahariduslik periood, mille jooksul omandavad õpilased erinevates õppeainetes teadmisi olümpialiikumise ideest ja ajaloost. Samuti luuakse võimalused nende teadmiste rakendamiseks mitmesuguste konkursside ja tegevuste kaudu.

Kooliolümpiamängude programmi lahutamatuks osaks on olümpiatraditsioonidest lähtuv spordipidu, mis on üles ehitatud analoogselt rahvusvaheliste olümpiamängudega. Tervikuna hõlmavad kooliolümpiamängud mitmekesiseid tegevusi, mille eesmärk on kaasata spordi juurde erinevate huvide ja võimetega lapsi, kujundades nende arusaama spordi olemusest ja väärtustest ning toetades elukestva liikumisharjumuse kujunemist.

Oluline on, et kooliolümpiamängud pakuksid tegevust kogu kooliperele – õpilastele, õpetajatele, koolitöötajatele ning võimalusel ka lapsevanematele ja laiemale kogukonnale. Seejuures tuleb tagada, et positiivne kogemus oleks kättesaadav kõigile õpilastele, mitte üksnes sportlikult võimekamatele.

Struktuurilt sarnanevad kooliolümpiamängud rahvusvahelistele olümpiamängudele, toetades seeläbi olümpiaväärtuste levikut ning pakkudes mitmekülgeid võimalusi spordiga

seotud tegevustes osalemiseks. Nende korraldamisel on oluline lähtuda olümpiaharta põhimõtetest. (Kull jt 2025: 56 - 57)

Minu hinnangul, tuginedes nii korralduskogemusele kui ka vaatluspraktikale, on olümpiaväärtuste selgitamine õpilastele tulemuslikum, kui seda tehakse konkreetse teema kaudu. Kooliolümpiamängude korraldamisel on igal koolil võimalik valida sobiv temaatika, mis loob tegevuste läbiviimiseks selge ja tähendusliku raamistiku. Näiteks korraldati 2025. aastal Risti Koolis putukateemalised kooliolümpiamängud, kuhu kaasati ka lasteaialapsed. 2026. aastal on Kohila Gümnaasiumis kavas kosmoseteemalised olümpiamängud. Kuigi kasutatavad teemad on mitmekesised, olen täheldanud, et praktikas eelistatakse kõige sagedamini riikide temaatikat. Riikidepõhine lähenemine haakub kõige enam traditsiooniliste olümpiamängude ülesehitusega, kuna ka kooliolümpiamängud algavad osalejate paraadiga, kus olulisel kohal on lipud, sümboolika ja kostüümid. Näiteks 2025. aastal Narva Põhikoolis toimunud kooliolümpiamängudel esindasid klassid erinevaid riike ning nad olid ka temaatiliselt riietatud. Iirimaad esindanud klass kasutas lisaks lipule ja loosungitele rohelist pükse ning kaelarätte, mis lõi visuaalselt tervikliku ja väljendusriikka mulje. Haridusliku protsessi osana kuulub tegevuste hulka ka infostendide koostamine koolis. Riikide temaatika toetab seejuures õpilaste õppeprotsessi, kuna võimaldab neil lisaks olümpialiikumise seotud väärtustele omandada teadmisi ka konkreetsete riikide kohta.

Tartu Rahvusvahelise Kooli näitel selgus, et õpilaste jaotamine võistkondadesse nõudis läbimõeldud lahendusi, arvestades osalejate mitmekesisest rahvuslikku tausta. Näiteks eelistati jaotust kontinentide kaupa, et tagada tasakaalustatud rühmad ning vältida olukordi, kus väiksemad rahvused jääksid alaesindatuks. Selline lähenemine võimaldas paremini esindada maailma mitmekesisust ning tugevdas ühtekuuluvustunnet erineva taustaga õpilaste vahel. (Tähiste, intervjuu, 2026)

Esile saab tõsta ka antiikolümpiamängud, mida korraldatakse Eestis mitmetes koolides. Traditsiooniliselt peetakse antiikolümpiamänge Waldorfkoolides ja Nõo Realgümnaasiumis.

Intervjuus Aivar Halleriga rõhutab intervjuueeritav, et Waldorfkoolide õppekavas käsitletakse 5. klassis Vana-Kreeka kultuuri ning selle raames korraldatakse

antiikolümpiamängud, millest on välja kasvanud ka üle-eestiline Waldorfkoolide kooliolümpiamängude traditsioon. Halleri sõnul haakuvad Coubertini ideed mitmes aspektis Waldorfpedagoogika rajaja Rudolf Steineri käsitlustega, mille kohaselt Vana-Kreeka kultuuriperioodi peetakse hariduslikult oluliseks. Coubertin käsitles sporti kui vaimse arengu vahendit, rõhutades füüsiliste võimete arendamist koos eetiliste väärtuste ja härrasmeheliku käitumisega. (Haller, intervjuu, 2026)

Intervjuu põhjal ilmneb, et kooliolümpiamängud on Waldorfkoolides seotud laiemalt õppetöö ja väärtuskasvatusega. Tähtsustatakse ajaloolist ja kultuurilist tausta ning erinevate tegevuste kaudu püütakse siduda liikumine, loomingulisus ja teadmised terviklikuks õppimiskogemuseks.

Remmelkoor toob näitena samuti Waldorfkoolide praktika, kus 5. klassi õppekavas käsitletakse süvendatult Antiik-Kreeka temaatikat. Küllastades kooliolümpiamänge, täheldas ta, et tegemist on mitmekülgse ja sisuka sündmusega. Näiteks kuulub programmi ka õpilaste poolt esitatud näidend, mis toetab ajastu mõtestamist. Sündmus toob kokku õpilasi üle Eesti, pakkudes neile võimalust veeta ühiselt aega, luua uusi kontakte ning olla aktiivselt kaasatud. Lisaks on õpilastele jagatud õppematerjale, nagu päevikud või brošüürid, mis annavad ülevaate antiikolümpiamängude ajaloost, tutvustavad tollaseid spordialasid ning sisaldavad oluliste mõistete selgitusi. Nii toetatakse olümpiahariduse edastamist terviklikult, sidudes spordi kultuurilise ja ajaloolise kontekstiga. (Remmelkoor, intervjuu, 2026)

Järveoja selgitab intervjuus antiikolümpiamängude väärtusi, seostades neid tänapäevaga. Tagasi vaadates võib öelda, et antiikolümpiamängude põhiolemus ja väärtused on jäänud ajas üsna samaks. See järjepidevus on olnud teadlik valik – kui mingi süsteem toimib hästi ja kannab selgeid väärtusi, ei ole põhjust seda pelgalt muutmise pärast ümber kujundada. Võib-olla on ajas toimunud mõningaid väiksemaid kohandusi korralduslikes detailides või lähenemistes, kuid üldine suund ja eesmärk on püsinud tugevana. Just see kindel raamistik ja selge identiteet on aidanud traditsioonil püsida ning areneda loomulikult viisil. Seetõttu ongi peamine fookus olnud pigem olemasoleva hoidmisel ja väärtustamisel – tunnustada seda, mis toimib, ning tagada, et traditsioon säilitaks oma tähenduse ka tulevikus. (Järveoja, intervjuu, 2026) Lisaks antiiktemaatilistele mängudele korraldatakse mitmes Eesti koolis

kooliolümpiamänge, mis kannavad endas traditsioonilisi väärtusi ja kohaliku kultuuri eripärasid.

Setomaal on korraldatud kooliolümpiamänge, mis on kohaliku kultuuri mõjutustega. Setomaa kooliolümpiamängudest võtsid osa kõik piirkonna koolid ning sündmus väljendas selgelt seto kogukonna tugevat etnilist identiteeti ja austust oma kultuuripärandi vastu. Ürituse sümbolne tähendus tuli esile nii avatseremoonias kui ka olümpiatule süütamises seto jumala Peko kuju juures. Kohalikud eripärad kajastusid ka võistlusprogrammis, mille keskseks osaks kujunesid Setomaa Nooriku ja Vägilase valimised. Need hõlmasid traditsioonidel põhinevaid praktilisi ja jõulisi tegevusi, sidudes spordisündmuse kohaliku kultuuri ja pärimusega. (Voolaid 2013: 142 - 143)

Kihnu saarel on kujunenud omanäoline kooliolümpiamängude traditsioon, kus võistlusprogramm peegeldab selgelt kohalikke eluviise ja kultuuripärandit. Näiteks on mängude kavasse lisatud tegevusi, mis on seotud saarele iseloomulike liikumisviiside ja sümbolitega, sidudes spordisündmuse kohaliku identiteediga. (samal: 143 -144)

Setomaa ja Kihnu näited kinnitavad, et koolidel on võimalus valida spordialasid vastavalt asukoha eripärale. Kuigi kooliolümpiamängude üldine kontseptsioon lähtub etteantud raamistikust, kujunevad nende sisu ja iseloom eelkõige kooli väärtuste, põhimõtete ja kultuuritraditsioonide põhjal.

Tähiste hinnangul on kooliolümpiamängude korraldamisel kesksel kohal eelkõige sellised olümpiaväärtused nagu aus mäng, sõprus ja vastastikune austus. Kuigi olümpialiikumise üks põhiväärtusi on ka tipptaseme poole püüdlemine (*excellence*), ei ole see koolikeskkonnas esiplaanil samal määral kui traditsioonilistel olümpiamängudel. Intervjueeritav rõhutas, et kuigi õpilaste pingutust ja parima andmist väärtustatakse, on kooliolümpiamängude kontekstis olulisem ühtekuuluvustunde kujundamine ning koostööl põhinev osalus. Seetõttu tõusevad esile eelkõige austus, aus mäng ja sõprussuhete loomine, mis toetavad õpilaste sotsiaalset arengut ning väärtuskasvatust laiemalt. (Tähiste, intervjuu, 2026)

Kooliolümpiamängude korraldajana pean suureks väärtuseks õpilaste ja õpetajate vahelist sotsiaalset suhtlust ja koostööd. Vaatluste põhjal on märgata tugevat ühtekuuluvustunnet – kõik tegutsevad ühise eesmärgi nimel ning toetavad üksteist.

Tähiste hinnangul mängivad kooliolümpiamängud olulist rolli laste väärtuskasvatases, toetades eelkõige ühtekuuluvustunde kujunemist ning koostööoskuste arengut. Ta rõhutas, et ürituse kaudu käsitletakse erinevaid väärtusi nagu aus mäng, pingutus ja vastastikune austus, mis on küll esindatud ka igapäevases õppetöös, kuid saavad kooliolümpiamängude raames erilise ja kogemusliku tähenduse. Oluliseks peeti ühiselt seatud eesmärgi nimel tegutsemist, kus õpilased panustavad ettevalmistusprotsessi ning kogevad nii koostöörõõmu kui ka pingutuse väärtust. Näiteks osalesid õpilased aktiivselt maskoti loomisel, mis hõlmas nii ideede genereerimist, hääletamist kui ka praktilist teostust. Kuigi tegevus nõudis püsivust ja pingutust, kogeti seda ühise eesmärgi nimel tegutsemisena, mis tugevdas grupitunnet. Lisaks tõi intervjuueeritav esile, et kooliolümpiamängud pakuvad mitmekesiseid osalusvõimalusi ka neile õpilastele, kes ei pruugi silma paista sportlikes tegevustes. Seeläbi toetatakse erinevate võimete ja huvidega õpilaste kaasamist ning mitmekülgselt arengut nii hariduslikus kui ka sotsiaalses plaanis. (Tähiste, intervjuu, 2026)

Haller rõhutas intervjuus, et koolide väärtusruum ja kultuur on väga erinevad ning seetõttu ei ole võimalik rakendada ühtset mudelit, mis sobiks kõigile koolidele. Tema sõnul on ta olümpiahariduse ja kooliolümpiamängude raames külastanud ligikaudu 60–70 kooli ning kohtunud nii õpilaste, lapsevanemate kui ka õpetajatega. Nende kogemuste põhjal on ilmnunud, et iga koolikogukond kujundab oma väärtused ja traditsioonid omanäolisel viisil. Halleri hinnangul kehtib sama ka selliste väärtuste puhul nagu aus mäng. Kuigi Eesti Olümpiaakadeemia on loonud kooliolümpiamängude korraldamiseks ühtse kontseptuaalse raamistiku, kujunevad mängud igas koolis erinevaks, peegeldades konkreetse kooli kultuuri ja väärtushinnanguid. Samuti rõhutas ta kooli juhtkonna ja õpetajate rolli, eriti nende õpetajate tähtsust, kes kannavad ja vahendavad olümpiaideid. Sellistel õpetajatel on tema hinnangul oluline mõju õpilaste väärtushinnangute kujunemisele. (Haller, intervjuu, 2026)

Järveoja andis edasi antiikmängude väärtused. Intervjuueeritava hinnangul kannavad antiiksed olümpiamängud inimkonna kultuurilisi juuri ning toimivad sillana mineviku ja tänapäeva vahel. Kooliolümpiamängude kaudu väärtustatakse eelkõige liikumist, tervislikku eluviisi („terves kehas terve vaim“), ainete lõimingut ning ausa mängu põhimõtet. (Järveoja, intervjuu, 2026)

Kui väärtused ja hariduslik mõõde on kooliolümpiamängude puhul olnud esikohal juba nende algusaegadest alates, siis nende mõju kogukonnale ja koolikultuurile on kujunenud ajapikku traditsiooni kaudu, avaldades iga kooli puhul mõnevõrra erineval viisil.

Sarapuu räägib intervjuus olümpismi põhiväärtustest nagu aus mäng, austus ja sõprus, mis on kooliolümpiamängudel avaldunud eelkõige osalejatevahelises suhtluses ning üldises võistluskeskkonnas. Kuigi kõik osalejad ei pruugi neid väärtusi alati täielikult järgida, peegeldub nende põhimõtete mõju ürituse üldises õhkkonnas. Eriti rõhutas ta ühtekuuluvustunnet ja aktiivset kaasaelamist, mis ilmneb näiteks klassidevahelises toetuses ja ühistes tegevustes. Intervjueeritav tõi esile, et mitmete alade, nagu näiteks köievedu või teatejooksud, ajal kujuneb tugev emotsionaalne side osalejate ja pealtvaatajate vahel. Kaasaelamine, aplaus ja üksteise toetamine loovad keskkonna, kus sõpruse ja austuse väärtused muutuvad nähtavaks ja kogetavaks. Samas tunnistas ta, et esineb ka olukordi, kus kõiki väärtusi ei järgita ning reegleid eiratakse. Sellest hoolimata andis Sarapuu hinnangu, et üldine vaim ja kultuur kooliolümpiamängudel on positiivne ning toetab ausa mängu ja vastastikuse lugupidamise kujunemist. (Sarapuu, intervjuu, 2026)

4.3. Mõju koolikultuurile ja kogukonnale

Liis Tähiste rääkis Tartu Rahvusvahelise Kooli mängudest kui kooli ühendavast üritusest. Intervjueeritava sõnul oli kooliolümpiamängude üheks peamiseks eesmärgiks kogukonna liitmine. Eriti oluline oli see kontekstis, kus ühes haridusasutuses tegutsevad nii lasteaed kui kool ning õpivad erineva kultuurilise taustaga õpilased. Seetõttu kavandati üritus viisil, mis võimaldaks kaasata võimalikult laia ringi osalejaid, sealhulgas lapsevanemaid. Intervjueeritav tõi esile, et lapsevanemate kaasamine oli mitmetahuline, arvestades nende erinevaid võimalusi ja tausta. Osalejad moodustasid omaette meeskondi ning panustasid ettevalmistustegevustesse, näiteks plakatite loomisesse ja kostüümide kavandamisse. Kuigi alguses võis esineda ebakindlust ja ebaselgust ülesannete osas, kujunes tegevusprotsess osalejate jaoks positiivseks ja kaasahaaravaks kogemuseks. Samuti rõhutati ürituse loovat ja kogemuslikku iseloomu, kus erinevad osapooled, kelleks on õpetajad, lapsed ja lapsevanemad, said ühiselt panustada ning osa saada. Eesmärgiks oli luua sündmus, mis

tooks kogukonna kokku, pakuks ühiseid elamusi ning võimaldaks kõigil osalejatel tunda end kaasatuna. (Tähiste, intervjuu, 2026)

Intervjueeritava hinnangul on kooliolümpiamängudel oluline mõju nii õpilastele kui ka kooli ühtekuuluvustundele. Toodi esile, et tegemist on ühe vähese ülekoollise üritusega, kus osaleb kogu koolipere ja mis loob erilise ühise kogemuse. Selline formaat võimaldab õpilastel tulla kokku väljaspool tavapärast õppetööd, toetada oma klassi ning kogeda kollektiivset kuuluvustunnet.

Oluliseks peeti klassisisest ja -vahelist kaasaelamist, mis tugevdab sotsiaalseid sidemeid. Isegi väiksemad õnnestumised, näiteks ühe ala edukas sooritus, võivad olla õpilaste jaoks tähenduslikud ning pakkuda positiivseid emotsioone ja saavutustunnet. Selline tunnustamine ja märkamise kultuur toetavad õpilaste enesehinnangut ning motivatsiooni. Lisaks rõhutati kooliolümpiamängude rolli kooli traditsioonide ja identiteedi kujundamisel. Intervjueeritav kirjeldas üritust kui tugevat ja järjepidevat traditsiooni, millel on oluline koht kooli kultuuris. Sündmus on pälvinud ka laiemat tähelepanu, sealhulgas meediakajastust, mis viitab selle erilisele ja mõjule ka väljaspool kooli. (Sarapuu, intervjuu, 2026)

Järveoja rääkis intervjuus, et traditsioonid aitavad luua ühtekuuluvustunnet, pakuvad ühiseid kogemusi ja annavad koolile järjepidevuse. Nii nagu suured olümpiamängud on endiselt üks maailma tähtsamaid sündmusi, on ka koolidel vaja oma „suuri hetki“, mis ühendavad inimesi ja jäävad meelde. (Järveoja, intervjuu, 2026)

Haller tõi esile, et Eesti Olümpiaakadeemia on kooliolümpiamängude kontseptsiooni arendamisel rõhutanud koostööd ja kogukondlikku lähenemist, et korraldajad ei peaks üritust läbi viima üksinda. Selleks soovitatakse kaasata lapsevanemaid ning moodustada erinevaid tegevusgrupe, näiteks tantsu, muusika või kunstiga seotud rolle, et võimalikult paljud õpilased leiaksid endale sobiva viisi osalemiseks. Selline lähenemine toetab Halleri hinnangul kooliolümpiamängude kaasavat ja kogukondlikku olemust. (Haller, intervjuu, 2026)

Küsimusele, miks peaks kool korraldama kooliolümpiamänge ning õpetaja võtma sellega seotud lisakohustuse, rõhutas Haller eelkõige sisemise motivatsiooni olulisust. Tema sõnul ei tulene selliste algatuste elluviimine üksnes ametikohustustest, vaid inimeste isiklikust

väärtusruumist ja soovist panustada oma kogukonna arengusse. Halleri hinnangul on kooliolümpiamängude korraldajad sageli inimesed, kes tunnetavad vastutust kohaliku kultuuri ja kogukonna traditsioonide hoidmise eest. Ta kirjeldas selliseid eestvedajaid kui kogukonna kultuurikandjaid, kes otsivad võimalusi oma väärtusi ja kogemusi järgmistele põlvkondadele edasi anda. Halleri sõnul ei pruugi need inimesed olla alati ametilt õpetajad, kuid neid ühendab soov panustada kogukonna arengusse ja luua lastele tähenduslikke ühistegevusi. Selline tegevus ei ole tema hinnangul pelgalt kooliürituse korraldamine, vaid osa laiemast kultuurilisest ja hariduslikust panusest, mis aitab hoida ja arendada kohaliku kogukonna identiteeti. Halleri käsitluses toetub kooliolümpiamängude korraldamine seega eelkõige inimeste sisemisele motivatsioonile ja väärtuspõhisele tegutsemisele, mis aitab kujundada koolikeskkonnas ühiseid traditsioone ning tugevdada kogukondlikku sidusust. (Haller, intervjuu, 2026)

Kokkuvõttes ilmneb, et kooliolümpiamängud on Eestis kujunenud oluliseks hariduslikuks ja kultuuriliseks nähtuseks, mille mõju ulatub kaugemale spordiväljakust. Need ühendavad endas olümpismi väärtused, õpilaste mitmekülgse arengu, õpetajate koostöö ning kogukonna kaasamise, luues koolikeskkonda tugevdava ühise kogemuse. Kooliolümpiamängude kestlikkus põhineb eelkõige nende võimel kohanduda erinevate koolide omapäradega, säilitades samal ajal oma põhiolemuse – austuse, sõpruse, ausa mängu ja ühtekuuluvuse edendamise.

5. ARUTELU JA JÄRELDUSED

Käesolevas peatükis esitan uurimistöö peamised tulemused, mis lähtuvad püstitatud uurimisküsimustest ning põhinevad intervjuude analüüsil, kasutatud kirjanduse tõlgendamisel ja autori eneserefleksioonil. Esmalt toon välja kooliolümpiamängude ja olümpiahariduse mõju õpilaste liikumisaktiivsusele. Tulemuste eesmärk on avada, millistel põhjustel ja alustel kujunes Eestis alates 1996. aastast välja kooliolümpiamängude traditsioon, milline on olnud Eesti Olümpiaakadeemia roll selle liikumise algatamisel ja arendamisel ning kuidas on kooliolümpiamängude sisu, korraldus ja tähendus ajas muutunud. Eraldi tähelepanu pööran sellele, kuidas avalduvad kooliolümpiamängudes olümpiahariduse põhimõtted ja olümpismi põhiväärtused ning milline mõju on neil koolikogukonna ühtekuuluvustunde kujunemisele ja väärtuskasvatuse toetamisele. Lisaks intervjuudes esitatud seisukohtadele põimin analüüsi ka omaenda praktilised kogemused kooliolümpiamängude korraldaja ja osalejana, mis võimaldavad nähtust käsitleda nii uurija kui praktikuna. Selline mitmetasandiline lähenemine aitab luua tervikliku pildi kooliolümpiamängude tähendusest Eesti haridusruumis.

5.1. Ajalooline järjepidevus

Kuna esimestest kooliolümpiamängudest Eestis möödub ligikaudu 30 aastat, pean käesolevat hetke sobivaks nende kujunemisloo analüüsimiseks ja tähenduse mõtestamiseks. Minu hinnangul on kooliolümpiamängud selle aja jooksul arenenud üksikutest algatustest laiapõhjaliseks hariduslikuks tegevuseks, millel on kindel koht Eesti koolikultuuris.

Ajaloolist arengut analüüsidest eristan kahte peamist etappi. Esimest perioodi (1996–2004) käsitlen kujunemisfaasina, mida iseloomustasid üksikute koolide algatused ning tugevate eestvedajate roll. Näen, et selles etapis olid määrava tähtsusega pühendunud õpetajad ja

koolijuhid, kelle entusiasm võimaldas ideel praktilisel tasandil juurduda. Siinkohal pean väga tähtsaks rahvusvaheliste eeskujude mõju, mille põhjal kujundati kooliolümpiamängude kontseptsioon ja kohandati see Eesti hariduskeskkonnaga.

Teist etappi, alates 2004. aastast, iseloomustan süsteemse arengu ja laienemisena. Leian, et Eesti Olümpiaakadeemia sihipärane tegevus – projektikonkursside korraldamine, koolitused, õppematerjalide loomine ning rahaline toetus – on olnud võtmeteguriks kooliolümpiamängude kujunemisel üleriigiliseks liikumiseks. Osalusaktiivsuse kasv kinnitab, et tegemist on koolides hästi vastu võetud algatusega (vt Lisa 1).

Analüüsi põhjal järeldan, et kooliolümpiamängude levik ja jätkusuutlikkus sõltuvad mitmest omavahel seotud tegurist. Esiteks pean keskseks pühendunud eestvedajate olemasolu, kes algatavad ja juhivad protsessi. Teiseks on oluline koolisisene koostöö ning juhtkonna ja õpetajate toetus, mis võimaldab vastutust jagada ja tagada tegevuste järjepidevus. Kolmandaks näen, et olulist rolli mängivad positiivsed kogemused – hästi õnnestunud ja emotsionaalselt tähenduslikud sündmused suurendavad motivatsiooni mängude korduvaks korraldamiseks.

Intervjuude põhjal selgus, et kooliolümpiamängude esimestel korraldusaastatel mängisid olulist rolli korraldajate enda algatusvõime, loovus ja valmisolek ootamatute olukordadega kohaneda. Mängude korraldus tugines suuresti eestvedajate pühendumusele ning praktilisele tegutsemisele, kuid samas pakkus see väärtuslikku kogemust ja kujunes kogu kooliperet ühendavaks ettevõtmiseks. Lisaks peeti oluliseks õpetajate kaasamist ning olümpiamängude väärtuste sidumist kogu kooliaasta tegevustega.

Minu hinnangul on kooliolümpiamängude tähendus ajas selgelt laienenud. Kui algselt keskenduti eelkõige olümpialiikumise tutvustamisele ja spordisündmuse korraldamisele, siis hiljem on rõhk liikunud väärtuskasvatusele, koostööoskuste arendamisele ning koolikogukonna sidustamisele. Näen, et olümpismi põhiväärtused – aus mäng, austus, sõprus ja püüd enesearengu poole – avalduvad eelkõige praktilise kogemuse kaudu.

Leian, et kooliolümpiamängud toimivad tõhusa lõimiva hariduspraktikana. Need ühendavad erinevaid õppeaineid, kaasavad eri vanuseastmeid ning pakuvad võimalusi nii õpilaste aktiivseks osalemiseks kui ka õpetajate koostööks. Selline terviklik lähenemine toetab minu hinnangul koolikultuuri arengut ja tugevdab ühtsustunnet.

Samas näen ka mitmeid väljakutseid. Kooliolümpiamängude korraldamine eeldab märkimisväärset ajakulu, koostööd ja organisatsioonilist võimekust. Eesti Olümpiaakadeemia otsese koolitustegevuse vähenemise tõttu on suurem vastutus jäänud koolidele endile, ehkki varasemad õppematerjalid on endiselt saadaval nii olümpiaakadeemia veebilehel kui ka paberkandjal. See eeldab koolidelt suuremat iseseisvust ja valmisolekut projekti vedada.

Intervjuus selgus, et Eesti Olümpiaakadeemia põhifunktsioon on jäänud samaks – olümpiafilosoofia ja Pierre de Coubertini ideede tutvustamine ja levitamine, mis on sätestatud ka põhikirjas (Intervjuu, Seli, 2026). Peatükis 2.2. tõin välja Eesti olümpiaakadeemia moto. Seli toob esile ka rahvusvahelise tunnustuse, märkides, et Rahvusvaheline Olümpiakomitee on tunnustanud Eestit ning Thomas Bachi visiidi ajal tõsteti Eesti esile 20 riigi seas kooliolümpiamängude järjepidevuse kandmise eest (Intervjuu Seli, 2026). Rahvusvahelise Olümpiakomitee poolt antud tunnustus, mille kohaselt Eesti Olümpiaakadeemia kooliolümpiamängude projekt kuulub maailma silmapaistvamate olümpiaharidusprogrammide hulka, viitab projekti rahvusvahelisele mõjukusele ja kvaliteedile.

Seli viitab intervjuus ka Eesti Olümpiaakadeemia arengut pidurdavatele teguritele, nagu vähene rahaline toetus – näiteks ei ole olnud võimalik palgata töötajaid ning Eesti Olümpiakomitee praegune president ei ole pidanud vajalikuks EOA tegevust toetada (Intervjuu, Seli, 2026). Toon siinkohal välja Eesti Olümpiaakadeemia SWOT-analüüsi, mis valmis minu praktikaaruandes, olin 2025. aastal olümpiaakadeemias kooliolümpiamängude projektijuht. MTÜ Eesti Olümpiaakadeemia (EOA) positsioon põhineb tugeval väärtuslikul ja akadeemilisel vundamendil, mis ühendab olümpismi põhimõtted hariduse ja kultuuriga. Organisatsiooni suurimateks tugevusteks on selle selge missioon, rahvusvaheline seotus ning teaduspõhine tegevus, mis loovad usaldusväarsuse ja sisulise mõjuvõime. Samas piiravad EOA arengut eelkõige ressursipuudus, vähene nähtavus ja kommunikatsioonilised kitsaskohad, mis vähendavad organisatsiooni ulatust ja mõju avalikkuses. Võimaluste poolt on EOA-l potentsiaal tugevdada oma rolli haridussüsteemis ning laiendada rahvusvahelist koostööd, eriti arvestades kasvavat huvi väärtuskasvatuse ja vaimse heaolu vastu. Kuid nende võimaluste realiseerimist võivad takistada väliskeskonna tegurid, nagu

spordi kommertsialiseerumine, rahastuse ebastabiilsus ja konkurents teiste organisatsioonidega. (Rauk praktikaaruanne 2026)

Kokkuvõttes järeldan, et kooliolümpiamängud on kujunenud Eestis jätkusuutlikuks ja mitmetasandilise mõjuga hariduslikuks traditsiooniks. Nende väärtus seisneb minu hinnangul eelkõige selles, et nad seovad spordi, hariduse ja väärtuskasvatuse ühtseks tervikuks ning pakuvad õpilastele kogemuslikku õppimist. Seetõttu ei käsitle ma kooliolümpiamänge pelgalt spordiüritusena, vaid laiemat hariduslikku ja sotsiaalset tähendust omava tegevusena. Mängude kujunemisel on keskset rolli mänginud nii pühendunud eestvedajad kui ka Eesti Olümpiaakadeemia sihipärane tegevus, mis on toetanud liikumise laienemist ja kestvust. Samas sõltub kooliolümpiamängude jätkusuutlikkus jätkuvalt mitmetest teguritest, eelkõige ressursidest, koolide valmisolekust ning organisatsioonilisest toest. Kuigi rahvusvaheline tunnustus viitab organisatsiooni tugevusele ja kooliolümpiamängude projekti mõjukusele, võivad arengut piirata rahastuse ebastabiilsus, vähene institutsionaalne tugi ja laiemad muutused spordimaastikul. Seetõttu on edasise arengu seisukohalt oluline tugevdada nii organisatsioonilist võimekust kui ka nähtavust, et tagada kooliolümpiamängude jätkuv roll Eesti haridus- ja väärtuskasvatuse süsteemis.

5.2. Liikumisega seotud tegevused koolis

Käesolevas alapeatükis analüüsin kooliolümpiamängude ja teiste koolikeskkonnas toimivate liikumistega seotud tegevuste võimalikku mõju õpilaste kehalisele aktiivsusele ja liikumisharjumustele. Keskendun sellele, kuidas väärtuspõhised ja mängulised tegevused võivad toetada noorte motivatsiooni liikuda ning millist rolli mängivad siin koolikeskkond, kogukondlik tugi ja laiemad ühiskondlikud muutused.

Uuringud näitavad, et mängulisi tegevusi, võistluslikke elemente ja väärtuspõhist lähenemist ühendavad uuenduslikud meetodid on tõhusad vahendid füüsiliste omaduste arendamiseks. (Moskalenko & Tkachuk, 2025: 73) Koolil on oluline roll liikumisaktiivsuse

suurendamisel, kuna seal on soodsad võimalused liikumisvõimaluste loomiseks ning liikumine ja õppimine toetavad teineteist (Tartu Ülikooli liikumislabor 2022: 3).

Samas on 21. sajandil üha aktuaalsemaks probleemiks noorte vähene liikumine ja sellest tulenevad tervise- ning heaoluprobleemid. Intervjuus Aivar Halleriga uurisin, kas kooliolümpiamängud toetavad noorte kehalist aktiivsust ja huvi liikumise vastu. Halleri hinnangul ei ole tegemist üksnes liikumise või spordi probleemiga, vaid laiemate hariduslike ja ühiskondlike muutustega. Ta seostas noorte vähenevat aktiivsust digitehnoloogia ja varajase ekraanikasutuse levikuga, mis võib vähendada süvenemisvõimet ja motivatsiooni tegeleda pikemaajalist keskendumist nõudvate tegevustega. Samuti rõhutas ta, et noorte arengus on oluline tasakaal liikumise, õppimise ja sotsiaalsete kogemuste vahel. (Haller, intervjuu, 2026)

Minu hinnangul võivad kooliolümpiamängud pakkuda sellele probleemile olulist tasakaalustavat alternatiivi, sest need ei keskendu ainult sportlikule sooritusele, vaid loovad noortele võimaluse kogeda liikumist ühise, emotsionaalselt tähendusliku ja koostööd toetava tegevusena. Näen, et just mängulisus, ühiselt seatud eesmärgid ning erinevate rollide kaudu osalemine võivad suurendada noorte motivatsiooni liikuda ja tugevdada positiivset suhtumist kehalisse aktiivsusse ka väljaspool liikumistunde.

Nutiseadmete kasutamise piiramine 1.–3. klassis on Eesti koolides küllaltki tavapärane, kuid Rakvere Reaalkool kuulub nende väheste hulka, kus on rakendatud täielik nutivabadus. Kooli õppejuhi sõnul märgati pärast koroonapiirangute lõppu ja kontaktõppe taastumist, et koolimajas valitses ebatavaliselt vaikne õhkkond – lapsed veetsid vahetunde peamiselt seina ääres nutiseadmetes. See tähelepanek sai ajendiks liikuda täielikult nutivaba koolikeskkonna suunas. Õppejuht rõhutab, et pelgalt seadmete keelamisest ei piisa, kui nende asemele ei pakuta sisukaid alternatiive. Esialgu ei olnud koolil kõiki lahendusi valmis mõeldud, kuid abi pakkus liitumine programmiga Liikuma Kutsuv Kool, mille kaudu olid koolis juba olemas liikumisvahendid koridorides. Edasi tuli teadlikult arendada lisategevusi, näiteks pallivahetunde ja õues toimuvat aktiivset tegevust. (Leis 2024: 62 - 63)

Rakvere Reaalkooli näite põhjal saan teha järelduse, et õpilaste suurema liikumisaktiivsuse toetamiseks koolikeskkonnas on oluline luua nutiseadmete kasutamisele sisukaid alternatiive, mis pakuvad lastele huvipakkuvaid ja aktiivseid tegevusi.

Seli hinnangul ei tohiks unustada viimaste aastakümnete tööd, mis on seotud terviseprobleemide, nagu ülekaalulisus, vähene kehaline aktiivsus vananedes ning sellega seotud haigused, sh dementsus, teadvustamisega. Selles kontekstis tõstab ta esile kehalise aktiivsuse ja tugeva organismi olulisust. (Seli, intervjuu, 2026)

Halleri hinnangul loodi kooliolümpiamängude kontseptsiooni arendamisel ka eesmärk pakkuda lastele ja noortele tegevusi, mis aitaksid neid rohkem liikumise ja vahetu sotsiaalse suhtluse juurde suunata. Samas möönis ta, et üksikute algatustega ei ole võimalik lahendada laiemat ühiskondlikku probleemi. Tema sõnul on noorte liikumisharjumused viimase kümnendi jooksul märgatavalt vähenenud, mis võib tulevikus väljenduda kasvavates terviseprobleemides, näiteks ülekaalus ja teistes terviseriskides. (Haller, intervjuu, 2026)

Toetava keskkonna kujundamisel on oluline roll ka lapsevanemate ja kogu koolikogukonna kaasamisel, mida kinnitavad D. Widyawan jt (2020) ning C. C. Pan jt (2023) uuringud. Nende tulemused näitavad, et vanemate ja kogukonna aktiivne kaasamine kehalise kasvatus tegevustesse suurendab osalusaktiivsust ja sotsiaalset toetust, sealhulgas erivajadustega õpilaste puhul. Samuti leiti, et selline koostöine lähenemine toetab õpilaste omavahelist suhtlemist, koostööoskusi ja vastastikust toetust. (Moskalenko 2025: 73)

Tartu Ülikooli sporditeaduste ja füsioteraapia instituudi esindajad juhtisid Riigikogus tähelepanu Eesti laste ja noorte süvenevale liikumisvaegusele ning rõhutasid vajadust rakendada teaduspõhiseid meetmeid olukorra parandamiseks. Laste ja noorte vähene kehaline aktiivsus on kujunenud Eestis laiemaks ühiskondlikuks probleemiks, mida süvendavad istuv eluviis ja suurenenud ekraaniaeg. Sellised suundumused avaldavad negatiivset mõju nii laste füüsilisele kui ka vaimsele tervisele ning võivad tulevikus suurendada nende noorte osakaalu, kes vajavad juba varases eas tervishoiu- ja tugiteenuseid. Seetõttu ei saa laste liikumisaktiivsuse edendamist käsitleda üksnes individuaalse või perekondliku vastutusena, vaid tegemist on riikliku tähtsusega küsimusega, mis eeldab süsteemset ja valdkondadeülest koostööd. Tõhusate lahenduste rakendamiseks on vajalik riigi, kohalike omavalitsuste, haridusasutuste, spordiorganisatsioonide ning perede ühine panus ja järjepidev koostöö. (Tartu Ülikooli liikumislabor 2026)

Uuringud kinnitavad, et laste ja noorte igapäevane kehaline aktiivsus on oluline nii füüsilise tervise kui üldise heaolu toetamisel. Liikumisel on keskne roll kehalise arengu, füüsilise vormisoleku ning motoorsete oskuste kujunemisel. Lapse- ja noorukieas kujunenud kõrge liikumisaktiivsus aitab parandada aeroobset võimekust ja lihasjõudu, vähendada südame-veresoonkonna haiguste, diabeedi, ülekaalu ja rasvumise riski ning toetab luustiku tugevnemist. Samuti mõjutab regulaarne liikumine positiivselt keha koostist ja ainevahetust, vähendab põletikuliste protsesside riski ning tugevdab immuunsüsteemi talitlust. (WHO 2020) Minu hinnangul on selles kontekstis oluline esile tuua teisi Eestis tegutsevaid algatusi, mis toetavad õpilaste liikumisaktiivsust ja koolikultuuri kujundamist. Peatükis 1.1 kirjeldan Liikuma Kutsuva Kooli programmi, mis on suutnud kaasata suure hulga Eesti koole ning pakkuda süsteemsemat tuge liikumist soodustavate tegevuste rakendamiseks koolikeskkonnas. Sellised algatused täiendavad kooliolümpiamängude ideed ning aitavad kaasa õpilaste liikumisharjumuste kujundamisele.

Tähiste hinnangul võib kooliolümpiamängudel olla positiivne mõju õpilaste liikumisaktiivsusele, kuid seda ei hinnatud ega mõõdetud süsteemselt. Seetõttu ei saa ta teha teaduslikult põhjendatud järeldusi mõju ulatuse kohta, kuid toob esile võimaliku kaudse toime. Eelkõige rõhutati eeskuju rolli: olümpiamängudega seotud teemade käsitlemine ning sportlike tegevuste tutvustamine võivad innustada õpilasi neid tegevusi ka iseseisvalt jälgendama. Intervjueeritav tõi näiteid, kus õpilased rakendasid õpitud mängulises vormis ka väljaspool organiseeritud tegevusi. Lisaks tõi ta esile, et ettevalmistusprotsess, eriti erinevate kavade (nt tantsu- või liikumiskavad) harjutamine, suurendas õpilaste liikumisaktiivsust vähemalt ajutiselt. Enamik tegevusi olid liikuva elemendiga, pakkudes õpilastele võimalusi kehaliseks eneseväljenduseks vastavalt nende võimetele. Kokkuvõtvalt võib öelda, et kuigi otsene mõju liikumisaktiivsusele jäi mõõtmata, viitavad kirjeldatud tegevused sellele, et kooliolümpiamängud soodustavad liikumist nii ettevalmistusprotsessis kui ka spordipeol osaledes. (Tähiste, intervjuu, 2026)

Kokkuvõttes näitab analüüs, et koolikeskkonnas toimuvatel liikumisega seotud tegevustel, sealhulgas kooliolümpiamängudel, on oluline roll õpilaste kehalise aktiivsuse toetamisel ning tervislike liikumisharjumuste kujundamisel. Tulemused osutavad, et noorte vähene liikumine on seotud laiemate ühiskondlike muutustega, sealhulgas digitehnoloogia kasvava mõjuga, mistõttu muutub üha olulisemaks pakkuda nutiseadmetele sisukaid alternatiive.

Kooliolümpiamängud ei lahenda küll üksinda liikumisaktiivsuse vähenemise probleemi, kuid loovad väärtuspõhise ja motiveeriva keskkonna, mis innustab õpilasi rohkem liikuma, toetab sotsiaalset suhtlust ning täiendab teiste liikumist edendavate algatuste mõju koolikultuuris.

5.3. Coubertini ideede rakendamine koolis

Peatükis 1.2 kirjeldan Coubertini olulisust tänapäevaste olümpiamängude kujunemisel ning intervjuus kinnitas Haller, et Coubertini ideed on aktuaalsed ka tänapäeval. Halleri sõnul ei olnud Coubertin üksnes sporditegelane, vaid nägi spordi peamise eesmärgina inimese moraalset arengut vaimu ja keha tasakaalustatud kujundamise kaudu. Ta rõhutas füüsiliste võimete arendamise kõrval eetilisi väärtusi, härrasmehelikku käitumist ja indiviidi isiklikku arengut, sõltumata tema sotsiaalsest taustast (Haller, intervjuu, 2026).

Minu hinnangul väljenduvad Coubertini ideed ka tänapäeva kooliolümpiamängudes, kus liikumine ei ole ainult sportlik tegevus, vaid vahend väärtuskasvatuse, koostööoskuste ja isikliku arengu toetamiseks. Näen, et just selline terviklik käsitlus aitab siduda olümpismi põhimõtted kaasaegse hariduse eesmärkidega.

Intervjuus rääkis Jaanus Järveoja antiikolümpiamängude sobivusest tänapäeva koolikultuuri. Nõo Reaalgümnaasiumis on antiigiteemalisi kooliolümpiamänge korraldatud alates 1999. aastast. Järveoja meenutas, et algusaastatel tuli kooli juhtkonnal kaaluda nii ürituse majanduslikku poolt kui ka selle sobitamist koolipäeva, kuid rõhutas samas, et tegemist on õppetööd toetava tegevusega. Tema sõnul on kool jäänud tänaseni samade antiikolümpiamängude põhimõtete juurde (Järveoja, intervjuu, 2026).

Vastuste põhjal võin teha järelduse, et aegade muutudes on mängude põhimõtted ja ideed jäänud samaks. Antiikolümpiamängudeteemaliste kooliolümpiamängude korraldamine on väärtus omaette, sest võimaldab siduda tänapäevase koolispordi olümpialiikumise ajalooliste juurte ja väärtusliku tähendusega. Antiiksete mängude kaudu tuuakse õpilasteni arusaam, et olümpiamängud ei tähenda üksnes sportlikku võistlemist, vaid kannavad endas ka kultuurilist, hariduslikku ja eetilist mõõdet, mis ulatub tagasi Vana-Kreekasse ning on

kandunud edasi nüüdisaegsesse olümpismikäsitusse. Selline lähenemine aitab koolidel väärtustada osavõttu, austust ja koostööd ning annab kooliolümpiamängudele sügavama haridusliku tähenduse, lähtudes ajaloost.

Peatükis 1.3 tõin välja olümpismi põhitõed, mis tuginevad sportlikel tegevustel läbi haridusliku vaatenurga. Seda kinnitavad ka järgmised uuringutulemused.

Z. Jiangi uuring näitab, et õpilaste väärtushoiakud ja psühholoogiline identiteet mõjutavad olulisel määral nende motivatsiooni osaleda nii spordi- kui ka õpitegevustes. Uuringus leiti, et õpilased, kes mõistavad olümpismi põhimõtteid ja spordiväärtusi, on aktiivsemalt kaasatud ning tunnevad suuremat huvi kehalise aktiivsuse vastu. (Jiangi 2023: 109)

L. Kirakosyani uuring tõi esile olümpiamängude haridusliku pärandi mõju noorte liikumisaktiivsusele ja spordihuvi kujunemisele. Rio de Janeiro 2016. aasta olümpiamängude kogemust analüüsid leiti, et olümpiamängude ajaloo ja väärtuste käsitlemine toetab teadlikumat suhtumist sporti, soodustab regulaarset liikumisharrastust ning võib tugevdada ka noorte kodanikuaktiivsust. (Kirakosyani 2020: 14)

Kooliolümpiamängude rolli kohta olümpismi väärtuste kujundamisel rõhutas Seli, et kuigi spordimaailm ja olümpialiikumine on ajas muutunud, peetakse endiselt oluliseks olümpismi algseid väärtusi, nagu rahu ja relvarahu idee mängude ajal. Samas tõi ta esile, et tänapäeva maailmas ei toimi need põhimõtted enam samal viisil nagu antiikajal ning rahvusvahelised konfliktid mõjutavad paratamatult ka olümpialiikumist. (Seli, intervjuu, 2026)

Minu hinnangul on kooliolümpiamängude üheks suureks väärtuseks see, et neid ei mõjuta otseselt rahvusvahelised poliitilised konfliktid ega riiklikud poliitilised otsused. Kooliolümpiamängude korraldamine ja nende põhiväärtused ei sõltu sellest, milline poliitiline erakond parasjagu võimul on, mistõttu säilib nende keskmes eelkõige väärtuskasvatus ja kogukondlik ühtsus. Pean oluliseks, et kooliolümpiamängud on suutnud säilitada oma väärtuspõhise ja minu hinnangul isegi aatelise iseloomu, keskendudes koostööle, austusele ja olümpismi positiivsetele ideaalidele.

Järveoja avaldab arvamust, et tõenäoliselt jääb alles idee laiemas mõistes – antiigist inspireeritud lähenemine ja sellega seotud väärtused. Samas on loomulik, et ajas võivad lisanduda mõistlikud uuendused ja kohandused. Muutused ei ole probleem iseenesest, kui

need toetavad traditsiooni ja aitavad seda edasi kanda. Kõige olulisem on, et traditsioon ise jääks püsima. Kuigi maailm meie ümber on muutlik ja ettearvamatu, on just sellised järjepidevad koolisündmused need, mis loovad stabiilsust ja tähendust. Intervjueeritav loodab väga, et see traditsioon elab edasi ka tulevikus. (Järveoja intervjuu, 2026)

Peatükk annab kinnitust sellest, et Coubertini ideede rakendumine tänapäeva kooliolümpiamängudes väljendub eelkõige nende põhimõtete sisulises järjepidevuses, mitte üksnes vormiliste traditsioonide säilitamises. Intervjuud kinnitavad, et Coubertini käsitus spordist kui inimese terviklikku arengut toetavast kasvatusvahendist on Eesti koolides jätkuvalt elujõuline ning leiab väljundi kooliolümpiamängude kaudu. Ka analüüsitud uuringud näitavad, et olümpismi väärtuste ja spordiga seotud hariduslik käsitus toetab õpilaste motivatsiooni, liikumisaktiivsust ning väärtushoiakute kujunemist. Antiiksete kooliolümpiamängude näide Nõo Reaalgümnaasiumis näitab, et ajaloolise olümpiapärandi sidumine tänapäevase koolikultuuriga loob õpilastele võimaluse kogeda olümpismi väärtusi. Seejuures ei seisne traditsiooni tugevus muutumatuse säilitamises, vaid võimes kohaneda ajaga, jäädes truuks oma põhiväärtustele – austusele, osalusele, eneseületusele ja koostööle. Nii muutuvad kooliolümpiamängud tänapäevase väärtuskasvatuse oluliseks vahendiks, kandes edasi minevikupärandit.

5.4. Olümpiahariduse rakendamine koolides

Käesolevas alapeatükis analüüsin, kuidas olümpiahariduse põhimõtted ja väärtused avalduvad tänapäeva koolikeskkonnas ning milliste võimaluste ja väljakutsetega nende rakendamine seotud on.

Vastates küsimusele, kuidas noored mõistavad olümpiaväärtusi, rõhutas Aivar Haller, et õpilased ei taju kooliolümpiamänge otseselt väärtuskasvatuseks, vaid pigem tegevuseks, mis on nende jaoks põnev ja kaasav. Tema hinnangul eristab kooliolümpiamänge tavalisest spordipäevast mänguline ja osaluslik lähenemine, kus rõhk ei ole ainult tulemustel, vaid ka osalemisel, eneseületamisel ja ühisel kogemusel. Haller tõi esile, et selline keskkond kaasab ka neid õpilasi, kes ei pea end tavapäraselt sportlikuks (Haller, intervjuu, 2026).

Minu hinnangul seisnebki kooliolümpiamängude üks suuremaid tugevusi selles, et väärtusi ei õpetata noortele ainult teoreetiliselt, vaid need kujunevad praktilise kogemuse kaudu. Ühine osalemine, erinevad rollid ja mänguline õhkkond aitavad õpilastel kogeda koostööd, austust ja eneseületust loomuliku osana tegevusest.

Tähiste hinnangul esineb olümpiaväärtuste rakendamisel tänapäeva koolikeskkonnas siiski ka mitmeid väljakutseid. Ta tõi esile, et spordiga ja olümpialiikumisega seotud vastuolud ning skandaalid võivad vähendada väärtuste usaldusväärstust õpilaste silmis. Samuti konkureerib olümpialiikumine tänapäeva meediaruumis paljude teiste spordisündmustega, mistõttu ei pruugi õpilased selle tähendust iseenesest mõista. Tähiste rõhutas, et seetõttu eeldab olümpiaharidus teadlikku ja sihipärast pedagoogilist käsitlust. (Tähiste, intervjuu, 2026)

Eelpool kirjeldatud mõtted seostuvad peatükis 1.3. toodud Binderi ja Nauli väljaütlemistega, et olümpiaharidus ei piirdu ainult teadmiste edastamisega, vaid on osa kogemuslikust õppes läbi praktiliste tegevuste ja spordiürituste. Sellist õpet saab nimetada korduvaks ja regulaarseks.

Intervjueeritava hinnangul on olümpiaharidusel Eestis suur potentsiaal, kuid selle arendamine eeldab teadlikku ja süsteemset lähenemist. Ta rõhutas, et olümpiaharidust ei tohiks taandada üksikutele sündmustele, vaid seda tuleks käsitleda järjepideva ja tervikliku õppeprotsessina. Samuti tõi ta esile vajaduse suurendada teadlikkust koolides ning toetada õpetajaid olümpiahariduse rakendamisel. Oluliseks peeti ka koostööd erinevate organisatsioonidega, eriti Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumiga, mis pakub erinevaid haridusprogramme ja töötubasid. Intervjueeritava hinnangul eeldab olümpiahariduse tulemuslik areng nii sisulist järjepidevust kui ka laiapõhjalist koostööd erinevate osapoolte vahel. (Tähiste, intervjuu, 2026)

Olen nõus intervjueeritava seisukohaga, et olümpiaharidus peaks olema koolis järjepidev ja regulaarne protsess, mitte piirduma üksikute teemapäevade või infotundidega. Minu hinnangul kujunevad olümpismi väärtused – austus, koostöö, aus mäng ja eneseületus – eelkõige pikaajalise kogemuse kaudu ning vajavad teadlikku ja pidevat käsitlemist erinevates koolitegevustes. Samuti pean oluliseks, et koolid kasutaksid rohkem erinevate organisatsioonide tuge ja kogemusi. Näiteks Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumi töötoad,

muuseumitunnid ja muud haridusprogrammid aitavad muuta olümpiahariduse õpilaste jaoks praktilisemaks, mitmekesisemaks ja elulisemaks. Selline koostöö toetab minu hinnangul nii õpetajate tööd kui ka õpilaste sügavamalt arusaama olümpismi väärtustest.

Küsimusele, millist rolli võiks olümpialiikumine tulevikus Eesti noorte hariduses mängida, vastas Haller, et kuigi selle täpset arengusuunda on keeruline ennustada, võiksid kooliolümpiamängud kujuneda laiemaks hariduslikuks praktikaks. Tema hinnangul toetavad need koostööskuste, kogukonnatunde ja ühistegevuse arengut, kuna õpilased osalevad erinevates rollides ning tegutsevad ühise eesmärgi nimel. (Haller, intervjuu, 2026)

Minu hinnangul võiks tulevikus senisest rohkem kasutada õpilasi kooliolümpiamängude korraldajatena ja eestvedajatena. Intervjuudest ilmnes, et mitmes koolis oli õpilastel oluline roll kooliolümpiamängude korraldamisel. Õpilasi kaasati nii ideede väljatöötamisse, projektide koostamisse kui ka praktilisse korraldustöösse. Mõnel juhul võtsid noored ise suure osa vastutusest mängude ettevalmistamisel ja läbiviimisel, tehes koostööd õpetajate ning teiste õpilastega. Samuti selgus, et selline kaasamine toetas õpilaste algatusvõimet, koostööskuste ja vastutustunde kujunemist ning andis neile väärtusliku kogemuse erinevate ülesannete ja rollide täitmisel. Juba praegu on mitmes koolis võimalik siduda kooliolümpiamängude korraldamine gümnaasiumi uurimis- või praktiliste töödega, mida õpilased peavad õpingute jooksul läbima. Näen, et selline lähenemine toetab lisaks olümpismi väärtustele ka projektijuhtimise, koostöö ja vastutuse kujunemist. Samuti annab see õpilastele võimaluse kogeda suurema projekti planeerimist ja elluviimist praktilise õpikogemusena. Minu hinnangul võiksid koolid tulevikus sellist võimalust järjest enam rakendada.

Haller viitas intervjuus ka Eesti ühiskonna kujunemisele ning kodanikuühiskonna traditsioonile, tuues esile Jaan Tõnissoni rolli ühistegevuse ja seltsiliikumise arendamisel. Tema hinnangul oli just seltsitegevus ja koostööl põhinev ühiskondlik aktiivsus oluline tegur Eesti ühiskonna ja riikluse kujunemisel. Haller seob seda ideed ka kooliolümpiamängudega, nähes neis võimalust tugevdada noorte koostöökogemust ja kogukondlikku identiteeti. (Haller, intervjuu, 2026) Intervjueeritav väljendas oma visiooni järgmiselt: „Tulevases õppekavas saavad kooliolümpiamängud olema tõeline haridusprogramm“ (Haller, intervjuu, 2026).

Selline käsitlus seob olümpialiikumise väärtused hariduse laiemate eesmärkidega, kus sporditegevus ei ole üksnes füüsiline aktiivsus, vaid ka sotsiaalsete oskuste, ühistegevuse ja kultuurilise identiteedi kujunemise vahend.

Uuringus, milles anlüüsi olümpiaharidust kui komponenti, mis kujundab põhikooliõpilaste tervisekultuuri ja kehalist aktiivsust, selgus järgmist: traditsiooniliste ja nüüdisaegsete olümpiahariduse käsitluste võrdluses hõlmab olümpiaväärtuste kontseptsioon selliseid põhimõtteid nagu sõprus, austus, tiptaseme poole püüdlemine, aus mäng, võrdsus ja sallivus. Need väärtused loovad spordikeskkonnas moraalse ja eetilise aluse, suunates õpilasi vastutustundlikule käitumisele, vastaste austamisele ning pidevale enesearengule. (Zhang & Powell, 2022: 92 - 93)

Minu hinnangul on Halleri käsitlus oluline seetõttu, et see seob kooliolümpiamängud laiemalt Eesti ühiskonna ja kogukondliku mõtteviisi kujunemisega. Näen, et kooliolümpiamängud ei toeta ainult liikumisaktiivsust või spordihuvi, vaid loovad õpilastele võimaluse õppida koostööd, vastutuse jagamist ja ühise eesmärgi nimel tegutsemist. Sellised kogemused aitavad kujundada kogukonnatunnet ning toetavad noorte sotsiaalsete oskuste arengut. Ka Zhangi ja Powelli uuring kinnitab, et olümpiaväärtused, nagu austus, võrdsus, sallivus ja aus mäng, omavad olulist rolli õpilaste väärtushoiakute ja vastutustundliku käitumise kujunemisel. Minu hinnangul annab see alust käsitleda kooliolümpiamänge mitte ainult spordisündmusena, vaid tervikliku haridusliku ja väärtuskasvatuseliku praktikana.

Küsimusele sportlaste kohalolu mõju kohta kooliolümpiamängudel vastas Haller, et kohtumised tippportlastega võivad avaldada õpilastele väga tugevat ja püsivat mõju. Tema sõnul on ta koos sportlastega osalenud mitmetel koolikülastustel, kus noortel on olnud võimalus küsimusi esitada ning vahetult suhelda inimestega, keda nad on varem näinud üksnes meedia vahendusel. Sellised kohtumised võivad jätta õpilastele sügava mulje ja kauaks meelde jääda. Halleri hinnangul oli varasematel aastatel olümpiasportlaste külaskäik koolidesse eriti eriline sündmus, mis tõi kokku suure hulga õpilasi ning tekitas suurt elevust. Kuigi tänapäeval on sportlased meedia ja sotsiaalmeedia kaudu noortele kättesaadavamad, tõstab vahetu kohtumine siiski oluliselt motivatsiooni spordiga tegelemiseks. Samuti märkis ta, et paljud sportlased ise peavad selliseid kohtumisi noortega

oluliseks ning näevad selles võimalust jagada oma kogemusi, innustada õpilasi ning julgustada neid tegelema spordi ja enesearenguga. Selline vahetu kontakt eeskujuga toetab väärtuskasvatuse põhimõtteid, mille kohaselt kujunevad noorte hoiakud ja motivatsioon sageli läbi isiklike eeskujude ja inspireerivate kogemuste. Sportlaste kohtumine õpilastega aitab seeläbi vahendada ka olümpialiikumise väärtusi ning muuta need noorte jaoks eluliselt tajutavaks. (Haller, intervjuu, 2026)

Minu hinnangul avaldab kooliolümpiamängudele positiivset mõju tuntud sportlaste kaasamine, kuid erilise väärtuse annab kohtumine olümpiavõitjaga. Näiteks külastas 2018. aastal Ülenurme Gümnaasiumi kooliolümpiamänge Gerd Kanter, kelle kohtumine õpilastega kujunes väga meeleolukaks ja kaasahaaravaks.

Samas ei ole oluline üksnes sportlase saavutus, vaid ka tema suhtlemisoskus. Positiivsete näidetena võib tuua kohtumised Tiidrek Nurme ja Rasmus Mägiga, kes on silma paistnud avatud suhtlemise ning sisukate vastustega õpilaste küsimustele. Minu hinnangul peitub sportlastega kohtumiste väärtus selles, et need muudavad olümpismi põhimõtted õpilaste jaoks vahetumaks ja elulisemaks. Kui noored saavad kuulda sportlaste isiklike kogemusi, pingutusi ja teekonda eesmärkide saavutamiseni, aitab see paremini mõista ka olümpialiikumise väärtusi, nagu pühendumus, eneseületus ja austus. Näen, et just vahetu suhtlus ja võimalus küsimusi esitada muudavad sellised kohtumised noorte jaoks inspireerivaks ning võivad mõjutada nende suhtumist nii sporti kui ka isiklikku arengusse pikema aja jooksul.

Intervjuude põhjal selgus, et kooliolümpiamängude tugevuseks peetakse eelkõige nende mängulist ja kaasavat olemust, mis võimaldab õpilastel kogeda olümpismi väärtusi praktilise tegevuse kaudu. Samuti ilmnes, et olümpiahariduse tulemuslik rakendamine eeldab järjepidevat ja teadlikku pedagoogilist lähenemist ning koostööd erinevate organisatsioonidega. Analüüs kinnitab, et kooliolümpiamängud toetavad lisaks liikumisaktiivsusele ka koostööskuste, kogukonnatunde ja vastutustunde kujunemist. Uuringud ning intervjuueeritavate seisukohad viitavad sellele, et olümpismi väärtused, nagu austus, aus mäng, sallivus ja eneseületus, võivad kujuneda õpilaste jaoks tähenduslikuks just kogemusliku õppimise kaudu. Minu hinnangul peitub kooliolümpiamängude suurim

väärtus selles, et need ühendavad hariduse, liikumise ja väärtuskasvatuse terviklikuks praktikaks, mis toetab õpilaste isiklikku arengut ning koolikogukonna sidusust.

5.5. Rahvusvaheliskus

Käesolevas alapeatükis käsitlen kooliolümpiamängude rahvusvahelist mõõdet ning selle olulisust Eesti kooliolümpiamängude kujunemisel ja arengus. Kuigi kooliolümpiamängude idee jõudis Eestisse rahvusvaheliste eeskujude kaudu, on Eesti kooliolümpiamängude traditsioon kujunenud tänaseks näiteks, mida tuuakse esile ka teistele riikidele. Pean oluliseks käsitleda rahvusvahelist mõõdet eraldi, kuna nii intervjuudest kui ka minu enda kogemusest ilmneb, et rahvusvaheliskus on olnud oluline osa kooliolümpiamängude sisulisest arengust. Intervjueeritavad rõhutasid rahvusvahelise koostöö, kultuuridevahelise suhtluse ja olümpismi universaalsete väärtuste tähtsust ning nägid selles võimalust avardada õpilaste silmaringi ja tugevdada olümpiahariduse mõju koolikeskkonnas.

Sarapuu tõi intervjuus olulise arengusuunana esile rahvusvahelise mõõtme kujunemise ja järjepideva hoidmise kooliolümpiamängude korralduses. Juba algusaastatel tekkis idee kaasata üritusse ka välispartnereid ning seda eesmärki on järjepidevalt ellu viidud. Intervjueeritava sõnul on korraldajad teadlikult püüdnud säilitada kooliolümpiamängude rahvusvahelist iseloomu, kutsudes osalema erinevate riikide koole. Aastate jooksul on üritusel osalenud külalisi mitmest riigist, sealhulgas Rootsist, Soomest, Slovakiast ja Saksamaalt. See on andnud sündmusele laiemat mõõtme ning rikastanud osalejate kogemust kultuurilise mitmekesisuse kaudu. Eriti märkimisväärsena toodi esile 2000. aasta kooliolümpiamängud, kus osalesid külalised Rootsist ning avamisel viibis ka Rootsi suursaadik Eestis. See näitab, et rahvusvaheline koostöö ei olnud pelgalt sümbolne eesmärk, vaid realiseerus juba varases etapis konkreetsete kontaktide ja osaluse kaudu. Kokkuvõttes võib järeldada, et rahvusvaheline koostöö [...Ülenurme Gümnaasiumis...algelt Tõrvandi Algkoolis...] on olnud kooliolümpiamängude korralduse üks teadlikke ja püsivaid arengusuundi, mis on aidanud kaasa ürituse sisulisele ja kultuurilisele rikastumisele. (Sarapuu, intervjuu, 2026)

Ülenurme Gümnaasium on üks väheseid koole Eestis, kes on järjepidevalt korraldanud rahvusvahelisi kooliolümpiamänge. Koolil on pikaajalised rahvusvahelised koostöösuhted ning väliskülalised osalevad regulaarselt nii spordiüritustel kui ka olümpiaharidusperioodi tegevustes.

Näiteks toimub kooli spordipeole eelneval päeval olümpiahariduslik seminar Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumis. Seminar hõlmab muuseumiprogrammi koos viktoriiniga, mille viivad läbi muuseumi spetsialistid eesotsas Rait Männikuga. Programmi rahvusvahelist iseloomu arvestades viiakse see läbi inglise keeles. Lisaks on kujunenud traditsiooniks muuseumiprogrammi lõpetav pidulik liputseremoonia, mis toimub Eesti Spordi Kuulsuste Hallis. Tseremoonia käigus annab Eesti Olümpiaakadeemia Ülenurme Gümnaasiumile üle olümpialipu, sümboliseerides olümpiaideede ja -väärtuste kandmist ning edendamist koolikeskkonnas.

Tartu Rahvusvahelise Kooli korraldatud kooliolümpiamängud peegeldavad hästi kooli rahvusvahelist ja mitmekultuurilist keskkonda. Intervjueeritava hinnangul muutub erinevate kultuuride ja keelte kooseksisteerimine kooliolümpiamängude ajal eriti nähtavaks ning esile tõusevad vastastikune austus ja teiste kultuuridega arvestamine (Tähiste, intervjuu, 2026).

Minu hinnangul on rahvusvahelise kooli näide oluline, sest erinevate kultuuride kohtumine ja koostöö toetavad hästi kooliolümpiamängude põhimõtteid. Näen, et just kultuuriline mitmekesisus aitab õpilastel õppida teineteise austamist, sallivust ja koostööd, mis kuuluvad olümpismi väärtuste hulka.

Küsimusele, kas senisel formaadil on tulevikku ka rahvusvahelises mõistes, tõi Remmelkoor välja, et varasemalt on rahvusvaheline koostöö juba toimunud. Näiteks pikaajaline korraldaja Ülenurme Gümnaasium osales koostööprojektis Soomega: Eesti õpilased külastasid Soomet ning Soome õpilased tulid omakorda Eestisse kooliolümpiamängudele. See projekt toimus 2000. aastate alguses, kuid lõppes pärast Soome Olümpiaakadeemia sulgemist. Samas leiab

Remmelkoor, et sarnaseid projekte oleks võimalik ellu viia ka teiste riikidega, näiteks Läti, Leedu või mõne muu Euroopa riigiga. Ta tõi näiteks Sloveenia, kus on tema sõnul Eesti eeskujul juba loodud sarnane kooliolümpiamängude projekt. Remmelkoori hinnangul on rahvusvahelisel koostööl selge potentsiaal, kuigi sellega kaasnevad ka väljakutsed. Näiteks

oleks olümpiaharidusperiood keerukam keelebarjääri tõttu ning tegevused peaksid toimuma samaaegselt erinevates riikides nende emakeeltes. Samas võiks ühine spordipidu kujuneda riikidevaheliseks koostegemiseks ja ühiseks võistlemiseks. Kokkuvõttes leidis ta, et kooliolümpiamängude rahvusvahelisel formaadil on täiesti olemas arengupotentsiaal. (Remmelkoor, intervjuu, 2026)

Kokkuvõttes näitab analüüs, et rahvusvaheliskus on olnud Eesti kooliolümpiamängude arengus oluline toetav suund, mis on aidanud rikastada nii olümpiahariduslikku kui ka kultuurilist kogemust. Intervjuude põhjal ilmneb, et rahvusvaheline koostöö loob õpilastele võimaluse kogeda erinevaid kultuure, arendada suhtlemisoskusi ning mõtestada olümpismi universaalseid väärtusi praktilise kogemuse kaudu. Samas selgus, et rahvusvahelise mõõtmekeskuse rakendamine eeldab teadlikku korraldust ja koostööd. Minu hinnangul ei ole rahvusvaheliskus kooliolümpiamängude peamine eesmärk, kuid see toetab olulisel määral väärtuskasvatust, kultuuridevahelist mõistmist ja kooliolümpiamängude sisulist mitmekesisust.

5.6. Tulevikuvaade

Käesolevas alapeatükis analüüsin uurimistöö tulemuste põhjal kooliolümpiamängude ja olümpiahariduse võimalikke arengusuundi ning tulevikuväljavaateid. Toetun seejuures läbiviidud intervjuudele, mille kaudu avan erinevate osapoolte arusaamu ja ootusi edasise arengu osas. Minu eesmärk on mõtestada, millised tegurid toetavad kooliolümpiamängude jätkusuutlikkust ning millised muutused võivad kujundada nende rolli tulevikus.

Tulevikuperspektiivide käsitlemisel keskendun eelkõige kolmele omavahel seotud aspektile: kooliolümpiamängude levik ja kättesaadavus, õpetajate ja koolijuhtide roll olümpiahariduse edendamisel ning traditsiooni püsimine koos võimalike ajas toimuvate muutustega. Analüüsi kaudu toon esile, millisel viisil nähakse kooliolümpiamängude arengut nii organisatsioonilisel kui ka väärtuspõhisel tasandil ning kuidas need kaks mõõdet omavahel suhestuvad.

Rommelkoor vastas intervjuus tuleviku kooliolümpiamängude kohta, et kooliolümpiamängud võiksid kujuneda traditsiooniks paljudes Eesti koolides – oluliselt rohkemates kui praegu. Tema sõnul on oluline, et need toimuksid võimalikult paljudes erinevates maakondades ning ideaalne oleks olukord, kus mõnel aastal on esindatud kõik maakonnad. Ta rõhutas, et see ongi üks peamisi eesmärke: laiendada kooliolümpiamängude levikut ning kaasata järjest rohkem koole. Samuti on alati oodatud uued koolid, kes soovivad sellest algatusest osa võtta. (Rommelkoor, intervjuu, 2026)

Küsimusele tuleviku ja arengusuundade kohta olümpiahariduses ning noorte kaasamises vastab intervjuueeritav, et kõige olulisemat rolli mängivad õpetajad, kes korraldavad kooliolümpiamänge Eesti Olümpiaakadeemia raames. Tema hinnangul on just need õpetajad võtmeisikud, kuna nad kujundavad noorte väärtusi läbi praktilise kogemuse – kooliolümpiamängud ei ole pelgalt teoreetilised loengud, vaid võimaldavad noortel olümpismi ja ausa mängu põhimõtteid reaalselt läbi elada. Ta rõhutas õpetaja rolli huvi tekitamisel olümpialiikumise, spordi ja kultuuri vastu ning noortele suuna andmisel. Samas märgib ta, et oluline mõju on ka koolijuhtidel, kelle toetus ja hoiakud mõjutavad selliste algatuste elluviimist. (Seli, intervjuu, 2026)

Järveoja vaatab tulevikku pigem lootusrikkalt – usub, et kooliolümpiamängud toimuvad ka kümne aasta pärast kindlasti. Mis puudutab nende vormi, siis ei ole see tingimata kivisse raiutud, et need peavad Nõo Reaalgümnaasiumis just antiigiteemaliste olümpiamängudena jätkuma. Samas, arvestades, et see formaat on toiminud juba aastakümneid, ei ole ka põhjust arvata, et see peaks kaduma. Tõenäoliselt jääb alles laiem idee ja vaim – antiigist inspireeritud lähenemine ja sellega seotud väärtused. Samas on loomulik, et ajas võivad lisanduda mõistlikud uuendused ja kohandused. Muutused ei ole probleem iseenesest, kui need toetavad traditsiooni ja aitavad seda edasi kanda. Kõige olulisem on, et traditsioon ise püsiks. Kuigi maailm meie ümber on muutlik ja ettearvamatu, on just sellised järjepidevad koolisündmused need, mis loovad stabiilsust ja tähendust. Seetõttu loodab ta väga, et traditsioon elab edasi ka tulevikus. (Järveoja, intervjuu, 2026)

Nadia Comănechi käsitleb spordi ja olümpialiikumise tulevikku digiajastu kontekstis, rõhutades, et tehnoloogia areng mõjutab üha enam ka sporti ja olümpiamänge. Erinevad digitaalsed lahendused, analüüsisüsteemid ja tehnoloogilised vahendid võimaldavad

parandada treeningprotsessi, toetada õiglasemat kohtunikutööd ning muuta spordiüritused publikule kättesaadavamaks. Samas rõhutab autor, et tehnoloogia kiirest arengust hoolimata jäävad spordi keskmesse siiski inimesed – nende pühendumus, emotsioonid, koostöö ja soov ennast ületada. (Comaneci 2025: 34 – 39)

Minu hinnangul on see oluline ka kooliolümpiamängude tulevikku vaadates. Digitaalsed võimalused võivad aidata muuta olümpiaharidust ja kooliolümpiamängude korraldust mitmekesisemaks ning noortele atraktiivsemaks, kuid samas ei tohiks kaduda nende peamine väärtus – vahetu koostöö, ühine kogemus ja inimlik suhtlus. Näen, et tulevikus on oluline leida tasakaal tehnoloogiliste võimaluste ja olümpismi põhiväärtuste vahel, et kooliolümpiamängud säilitaksid oma haridusliku ja kogukondliku tähenduse ka digiajastul.

Kokkuvõttes näitab arutelu, et kooliolümpiamängude ja olümpiahariduse tulevikuväljavaated on pigem positiivsed, kuid nende jätkusuutlikkus sõltub mitmete omavahel seotud tegurite koosmõjust. Intervjuude põhjal ilmneb, et oluliseks peetakse kooliolümpiamängude laiemat levikut Eesti koolidesse ning traditsiooni järjepidevat hoidmist. Samuti rõhutati õpetajate ja koolijuhtide kesket rolli, kuna just nende valmisolek ja väärtushoiakud mõjutavad oluliselt olümpiahariduse rakendamist koolikeskkonnas.

Analüüsist selgub, et tuleviku kooliolümpiamängud peavad suutma kohaneda ajas toimuvate muutustega, säilitades samal ajal oma põhiväärtused ja haridusliku eesmärgi. Digitaalsed võimalused ja tehnoloogia areng võivad toetada olümpiahariduse mitmekesistamist ning muuta tegevused noortele atraktiivsemaks, kuid seejuures peetakse oluliseks säilitada vahetu koostöö, ühine kogemus ja kogukondlik mõõde. Minu hinnangul sõltub kooliolümpiamängude tulevik eelkõige sellest, kui hästi suudetakse ühendada traditsioonid, väärtuskasvatus ja kaasaegsed arengusuunad terviklikuks ning noori kaasavaks hariduspraktikaks.

KOKKUVÕTE

Käesoleva magistr töö eesmärk oli analüüsida kooliolümpiamängude kujunemist ja arengut Eestis ning uurida nende tähendust olümpiahariduse, väärtuskasvatuse ja koolikultuuri kujundamise kontekstis. Keskendusin küsimustele, kuidas on kooliolümpiamängud kujunenud hariduslikuks praktikaks, milline roll on olnud Eesti Olümpiaakadeemial selle liikumise algatamisel ja toetamisel ning kuidas avalduvad olümpismi väärtused tänapäevases koolikeskkonnas. Pean teema käsitlemist oluliseks, kuna kooliolümpiamängud ühendavad spordi, hariduse ja väärtuskasvatuse ning võimaldavad käsitleda liikumist laiemalt kui üksnes sportliku sooritusena.

Uurimistöö põhines kvalitatiivsel uurimiskäsitlusel. Empiirilise materjali kogumiseks viisin läbi struktureeritud intervjuud kooliolümpiamängude korraldajate, koolijuhtide ja olümpiahariduse edendajatega. Analüüsi täiendasin enda refleksiivse kogemusega kooliolümpiamängude korraldamisel ning teoreetiliste ja ajalooliste allikate käsitlusega. Kogutud andmeid analüüsisin temaatilise sisuanalüüsi meetodil.

Analüüs näitas, et kooliolümpiamängude traditsioon kujunes Eestis välja 1990. aastatel peamiselt tänu Eesti Olümpiaakadeemia tegevusele ning üksikute pühendunud eestvedajate algatustele. Rahvusvaheliste eeskujude ja olümpiahariduse põhimõtete põhjal loodi Eestis koolikeskkonda sobiv mudel, mis ühendas spordi, hariduse ja väärtuskasvatuse. Tulemuste põhjal järeldan, et kooliolümpiamängude levik ja kestlikkus sõltusid suurel määral motiveeritud õpetajate ja koolijuhtide olemasolust, koolisisestest koostöösuhetest ning positiivsetest kogemustest, mis innustasid traditsiooni jätkama.

Uurimistulemustest ilmnes, et Eesti Olümpiaakadeemial on olnud keskne roll kooliolümpiamängude kujunemisel üleriigiliseks hariduslikuks liikumiseks. Organisatsiooni tegevus projektikonkursside, õppematerjalide, koolituste ja rahvusvahelise koostöö kaudu võimaldas koolidel olümpiahariduse põhimõtteid praktiliselt rakendada. Samuti selgus, et Eesti Olümpiaakadeemia roll ei seisne üksnes spordisündmuste toetamisel, vaid eelkõige olümpismi väärtuste vahendamises ja väärtuskasvatuse

toetamises. Analüüs tõi siiski esile ka organisatsiooni tegevust mõjutavad väljakutsed, nagu piiratud ressursid, vähene institutsionaalne tugi ja otsese koolitustegevuse vähenemine.

Tulemustest selgus, et kooliolümpiamängude tähendus ja korraldus on ajas muutunud. Kui algusaastatel keskenduti rohkem olümpialiikumise tutvustamisele ja spordisündmuse korraldamisele, siis tänapäeval nähakse kooliolümpiamänge eelkõige väärtuskasvatuse, koostööoskuste ja kogukonnatunde kujundamise vahendina. Kooliolümpiamängude korraldus on muutunud mitmekesisemaks ning erinevad koolid on kujundanud oma traditsioonid ja temaatilised lähenemised, mis peegeldavad kohalikke väärtusi ja koolikultuuri eripärasid. Samuti ilmnes, et olümpismi põhimõtted avalduvad kooliolümpiamängudes peamiselt praktilise kogemuse kaudu, mitte üksnes teoreetiliste teadmiste vahendamisenä.

Analüüs näitas, et kooliolümpiamängudel on oluline mõju koolikultuurile ja väärtuskasvatusele. Tulemused kinnitasid, et mängud toetavad ühtekuuluvustunde kujunemist, õpetajate ja õpilaste koostööd ning kogukondlikku identiteeti. Eriti oluliseks peeti mängude kaasavat olemust, mis võimaldab osaleda erinevate võimete ja huvidega õpilastel. Samuti ilmnes, et kooliolümpiamängud aitavad kujundada austuse, ausa mängu, koostöö ja eneseületuse väärtusi kogemusliku õppimise kaudu. Mitmed intervjuueeritavad rõhutasid, et kooliolümpiamängude tugevus seisneb nende võimes ühendada kogu koolipere ühise eesmärgi nimel tegutsema.

Käesoleva töö teoreetiline panus seisneb kooliolümpiamängude käsitlemises väärtuskasvatuse, olümpiahariduse ja koolikultuuri kujundamise kontekstis. Töö ühendab rahvusvahelised olümpismikäsitlused Eesti koolikeskkonna kogemusega ning käsitleb kooliolümpiamängude ajaloolist kujunemist ja hariduslikku tähendust. Praktiline panus seisneb kooliolümpiamängude korralduslike kogemuste, arengusuundade ja väärtuspõhise tähenduse dokumenteerimises, mis võib pakkuda tuge nii koolidele, õpetajatele kui ka Eesti Olümpiaakadeemiale edasiste tegevuste planeerimisel.

Uurimistöo piiranguks pean asjaolu, et intervjuud viisin läbi peamiselt kooliolümpiamängude korraldajate ja olümpiaharidusega seotud isikutega, mistõttu kajastuvad töös eelkõige eestvedajate vaatenurgad. Samuti mõjutas analüüsi minu enda

pikaajaline praktiline kogemus kooliolümpiamängude korraldajana, kuigi kasutasin refleksiivset lähenemist teadlikult uurimistöö osana.

Edasistes uurimustes võiks keskenduda rohkem õpilaste ja lapsevanemate kogemustele ning uurida kooliolümpiamängude mõju noorte liikumisharjumustele, väärtushoiakutele ja kooli kuuluvustundele pikema aja jooksul. Samuti võiks võrrelda erinevate koolide praktikaid ning analüüsida rahvusvaheliste koostööprojektide mõju olümpiahariduse arengule. Kokkuvõttes järeldan, et kooliolümpiamängud on Eestis kujunenud mitmekülgseks ja jätkusuutlikuks hariduslikuks praktikaks, mille väärtus seisneb spordi, hariduse ja väärtuskasvatuse ühendamises terviklikuks kogemuslikuks õppeprotsessiks.

SUMMARY

The aim of this master's thesis was to analyse the development and evolution of School Olympic Games in Estonia and to examine their significance in the context of Olympic education, values education, and the shaping of school culture. The study focused on how School Olympic Games have developed into an educational practice, what role the Estonian Olympic Academy has played in initiating and supporting this movement, and how the values of Olympism are manifested in contemporary school environments. I consider this topic important because School Olympic Games combine sport, education, and values education, while enabling physical activity to be understood more broadly than merely as athletic performance.

The study was based on a qualitative research approach. Empirical data were collected through structured interviews with School Olympic Games organisers, school leaders, and promoters of Olympic education. The analysis was complemented by my own reflective experience in organising School Olympic Games as well as by theoretical and historical sources. The collected data were analysed using thematic content analysis.

The analysis showed that the tradition of School Olympic Games in Estonia emerged during the 1990s primarily through the activities of the Estonian Olympic Academy and the initiatives of dedicated individuals. Drawing on international examples and the principles of Olympic education, a model suitable for the Estonian school environment was developed, combining sport, education, and values education. The findings indicate that the spread and sustainability of School Olympic Games depended largely on motivated teachers and school leaders, internal school cooperation, and positive experiences that encouraged the continuation of the tradition.

The results revealed that the Estonian Olympic Academy has played a central role in the development of School Olympic Games into a nationwide educational movement. Through project competitions, educational materials, training programmes, and international cooperation, the organisation enabled schools to implement the principles of Olympic

education in practice. The study also showed that the role of the Estonian Olympic Academy extends beyond supporting sporting events and focuses primarily on promoting the values of Olympism and supporting values education. At the same time, the analysis highlighted several challenges affecting the organisation's activities, including limited resources, insufficient institutional support, and a decline in direct training activities.

The findings demonstrated that the meaning and organisation of School Olympic Games have changed over time. While the early years focused mainly on introducing the Olympic Movement and organising sporting events, today School Olympic Games are primarily seen as a means of supporting values education, cooperation skills, and a sense of community. The organisation of the games has become more diverse, and different schools have developed their own traditions and thematic approaches that reflect local values and the specific characteristics of school culture. The analysis also revealed that the principles of Olympism are expressed mainly through practical experience rather than solely through theoretical instruction.

The study showed that School Olympic Games have a significant impact on school culture and values education. The results confirmed that the games support the development of a sense of belonging, cooperation between teachers and students, and community identity. Their inclusive nature was considered particularly important, as it enables participation by students with different abilities and interests. The findings also demonstrated that School Olympic Games help foster the values of respect, fair play, cooperation, and self-improvement through experiential learning. Several interviewees emphasised that the main strength of School Olympic Games lies in their ability to unite the entire school community around a shared goal.

The theoretical contribution of this thesis lies in examining School Olympic Games in the context of values education, Olympic education, and the development of school culture. The study connects international approaches to Olympism with the experience of the Estonian school environment and discusses the historical development and educational significance of School Olympic Games. The practical contribution lies in documenting organisational experiences, developmental trends, and the value-based significance of

School Olympic Games, which may provide support for schools, teachers, and the Estonian Olympic Academy in planning future activities.

One limitation of this study is that the interviews were conducted mainly with organisers of School Olympic Games and individuals involved in Olympic education, meaning that the study primarily reflects the perspectives of key organisers and promoters. In addition, my own long-term practical experience as an organiser of School Olympic Games influenced the analysis, although I consciously applied a reflective approach as part of the research process.

Future studies could focus more on the experiences of students and parents and examine the long-term impact of School Olympic Games on young people's physical activity habits, value orientations, and sense of belonging to school. It would also be valuable to compare the practices of different schools and analyse the impact of international cooperation projects on the development of Olympic education. In conclusion, I argue that School Olympic Games in Estonia have developed into a multifaceted and sustainable educational practice whose value lies in combining sport, education, and values education into a holistic experiential learning process.

KASUTATUD ALLIKAD

- Antons, Kaarel; Järvela, Ott; Männik, Rait; Vedru, Johannes; Voolaid, Kalle 2023. *Olümpia lugu*. Tartu: Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseum.
- Binder, Deanna 2012. Olympic values education: Evolution of a pedagogy. *Educational Review*, 64(3), 275–302.
- Comaneci, Nadia 2025. International Olympic Academy. *Journal: The official journal of the International Olympic Academy* (Vol. 25, April 2025). International Olympic Academy.
- Coubertini Akadeemia 2007. Olümpiahariduse käsiraamat koolidele*. Koordinaator Nikolaus, Ines. Valminud Comenius 1 koolide koostööprojektis. Pieštany, Sopot, Ülenurme, Erfurt.
- Coventry, Kirsty 2026. *Speech at the opening ceremony of the Milano Cortina 2026 Olympic Winter Games*. International Olympic Committee, <https://www.olympics.com/ioc/news/ioc-president-s-speech-milano-cortina-2026-olympic-winter-games-opening-ceremony> (vaadatud 11.05.2026).
- Haller, Aivar; Koka, Andre; Kull, Merike; Männik, Rait; Noormets, Joe; Pomerants, Triin; Remmelkoor, Reelee; Sepp, Raili; Voolaid, Kalle 2005. Kooliolümpiamängud Eestis Läbi aegade. *Kooliolümpiamängude käsiraamat*. Eesti Olümpiaakadeemia. Koost Kalle Voolaid. Paide: Kuma trükikoda, <https://olympiaharidus.eu/wp-content/uploads/2020/09/Kooliolumpiamangude-kasiraamat.pdf> (vaadatud 09.05.2026).
- Kull, Merike; Lell, Daimar; Paju, Leelo; Remmelkoor, Reelee; Tähiste, Liis; Voolaid, Kalle 2025. *Kooliolümpiamängude käsiraamat*. Eesti Olümpiaakadeemia. LibrixPrint, https://uus.olympiaharidus.eu/wp-content/uploads/2025/10/kooliolympia-ka_siraamat.pdf (vaadatud 15.04.2026).
- Eesti Olümpiaakadeemia koduleht: EOA = ajalugu, <https://olympiaharidus.eu/eestiolumpiaakadeemia/ajalugu/> (vaadatud 13.05.2026).

Eesti Olümpiaakadeemia koduleht: mis toimub = EOA noortesessioonid muud noorteprojektid,

<https://olympiaharidus.eu/mis-toimub/ea-noortesessioonid/muud-noorteprojektid/>

(vaadatud 12.05.2026).

Eesti Olümpiaakadeemia mis toimub = Kooliolümpiamängud,

<https://olympiaharidus.eu/mis-toimub/kooliolumpiamangud/> (vaadatud 13.05.2026)

Eesti Olümpiaakadeemia koduleht: mis toimub = osalemine Rahvusvaheline

Olümpiaakadeemia noortesessioon,

<https://olympiaharidus.eu/mis-toimub/osalemine-rahvusvahelise-olumpiaakadeemiaurituste/rahvusvaheline-olumpiaakadeemia-noortesessioon/> (vaadatud 12.05.2026).

Eesti Olümpiaakadeemia koduleht: mis toimub = Kooliolümpiamängud. KOM projektide konkurs,

<https://olympiaharidus.eu/mistoimub/kooliolumpiamangud/kom-projektide-konkurss/>

(vaadatud 11.05.2026).

Eesti Olümpiaakadeemia koduleht: mis toimub = Kooliolümpiamängud. KOM projekt ROKi kodulehel,

<https://olympiaharidus.eu/mis-toimub/kooliolumpiamangud/kom-projekt-roki-kodulehel/>

(vaadatud 12.05.2026).

Eesti Olümpiakomitee koduleht: organisatsioon = seotud organisatsioonid. Eesti Olümpiaakadeemia,

<https://www.eok.ee/organisatsioon/seotud-organisatsioonid/eesti-olumpiaakadeemia>

(vaadatud 15.04.2026).

EFA, KP – Eesti Rahvaluule Arhiivi koolipärimuse kogu.

Gafner, Raimond (koostaja)1994. *The International Olympic Committee – One hundred years: The idea, the presidents, the achievements Volume I*. International Olympic Committee.

Haridus- ja Teadusministeerium 2021. *Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035*, https://www.hm.ee/sites/default/files/eesti_haridusvaldkonna_arengukava_2035_seisuga_2020.03.27.pdf (vaadatud 11.05.2026).

International Fair Play Committee 2020. *Fair play guidelines*, <https://www.fairplayinternational.org/what-is-fair-play-> (vaadatud 12.05.2026).

Jiang, Zemin 2023. The application of psychological identity in Olympic multicultural education. *Revista de Psicología del Deporte (Journal of Sport Psychology)*, 32(1), 101–111.

Kallion, Karoliina 2025. *Gümnaasiumiõpilaste käsitlused liikumisvõimalustest koolis* (Magistritöö). Tartu Ülikool.

Kirakosyan, Lyusyena 2020. Educational legacy of the Rio 2016 Games: Lessons for youth engagement. *Societies*, 10(2), artikkel nr 39. doi: 10.3390/soc10020039.

Kull, Merike; Lell, Daimar; Paju, Leelo; Remmelkoor, Reelee; Tähiste, Liis; Voolaid, Kalle 2025. *Koolioliümpiamängude käsiraamat*. Eesti Olümpiaakadeemia.

Lees, Mihkel 2016. *Kehalist aktiivsust toetavad ja takistavad tegurid vahetundides erinevate kooliastmete õpilaste arvamuste tuginedes* (Magistritöö). Tartu Ülikool.

Leis, Maria 2024. Nutivaba kool koos õuevahetundidega tõi õpilastele koolirõõmu tagasi. *Liikumine & Sport*, 28.

Loland, Sigmund 2002. *Fair play in sport: A moral norm system*. London & New York: Routledge.

Moskalenko, Dmytro; Tkachuk, Oleksii 2025. Olympic education as a component in forming the culture of health and physical activity of lower secondary school pupils. *Theory and Practice of Physical Culture and Sports*, 4(1), <https://doi.org/10.69587/tppcs/1.2025.66> (vaadatud 12.05.2026).

Naul, Roland 2008. *Olympic education*. Oxford: Meyer & Meyer Sport.

Parry, Jim 2006. Sport and Olympism: Universals and multiculturalism. *Journal of the Philosophy of Sport*, 33(2).

Press, Gunnar 2023. *Meie aja EOK I*. Eesti Olümpiakomitee. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda.

Rahvusvaheline Olümpiakomitee (ROK) 2010. *Olümpiaharta*. Lausanne: eestikeelne väljaanne. Tartu Ülikooli digikogu, <https://dspace.ut.ee/bitstreams/241b50c9-b4a0-4829-b078-332cee0a76ef/download> (vaadatud 12.05.2026).

Remmelkoor, Reelee 2021. *Eesti Olümpiaakadeemia tegevusaruanne: Kooliolümpiamängud Eestis*. Tallinn: EOA.

Rauk, Marit 2026. *Praktika MTÜ Eesti Olümpiaakadeemias*. Praktikaaruanne. Tartu.

Zhang, Honglu; Powell, Darren 2022. The business of Olympic education: Interactions between the state, schools, teachers, academics, and external providers in Chinese public schools. *Sport, Education and Society*, 29(1), 89–101.

Tartu Ülikooli liikumislabor 2022. *Liikumine, õppimine ja heaolu: Ülevaade teadusuuringutest ja parimatest praktikatest koolides*. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.

Tartu Ülikooli liikumislabor 2026. Tartu Ülikooli sporditeadlased esitasid Riigikogule ettepanekud laste liikumisaktiivsuse parandamiseks, <https://meditsiiniteadused.ut.ee/et/uudis/tartu-ulikooli-sporditeadlased-esitasid-riigikogule-ettepanekud-laste-liikumisaktiivsuse> (vaadatud 13.05.2026).

Tartu Ülikooli liikumislabor, sporditeaduste ja füsioteraapia instituut koduleht: Liikuma kutsuv kool = Liikuma kutsuv kool, <https://www.liikumakutsuvkool.ee/liikumakutsuvkool/> (vaadatud 11.05.2026).

Tartu Ülikooli liikumislabor, sporditeaduste ja füsioteraapia instituut koduleht: Liikuma kutsuv kool = Liikumine haridusvaldkonna arengukavades, <https://www.liikumakutsuvkool.ee/seadusedjaarengukavad/> (vaadatud 09.05.2026).

Viru, Atko-Meeme 1995. Olümpism. *Akadeemia*, 1, 134–146.

Viru, Atko-Meeme 2006. *Eluhelgus ja ajavarjud*. Tartu: Ilmamaa.

Viru, Atko-Meeme; Kull, Merike; Matsin, Tõnis; Remmelkoor, Reelee 1999. 10 years of the National Olympic Academy of Estonia. *Acta Academiae Olympicae Estoniae*, 7, 4–33.

Voolaid, Kalle 2012. *Pierre de Coubertin ja olümpialiikumise sünnid*. Eesti Olümpiaakadeemia ning Spordikoolituse ja -Teabe Sihtasutus. Tallinna Raamatutrükikoda

Voolaid, Kalle 2013. School Olympics in Estonia: New Chance of Life for Traditional Sports and Games. *Folklore: Electronic Journal of Folklore* nr 54, <https://www.folklore.ee/folklore/vol54/voolaid.pdf> (vaadatud 09.05.2026).

World Health Organization 2020. *WHO guidelines on physical activity and sedentary behaviour*,

<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/336656/9789240015128-eng.pdf> (vaadatud 12.05.2026).

Young, C. David 1996. *The modern Olympics: A struggle for revival*. Baltimore ja London: University Press.

Õöpik, Vahur 2004. Fifteen years of the National Olympic Academy of Estonia. *Acta Academiae Olympicae Estoniae*, 12(1), 5–6.

Intervjuud

Haller, Aivar - 24.02.2026

Järveoja, Jaanus - 11.03.2026

Lillemets, Liis - 25.02.2026

Paju, Leelo - 04.02.2026

Remmelkoor, Reelee - 21.01.2026

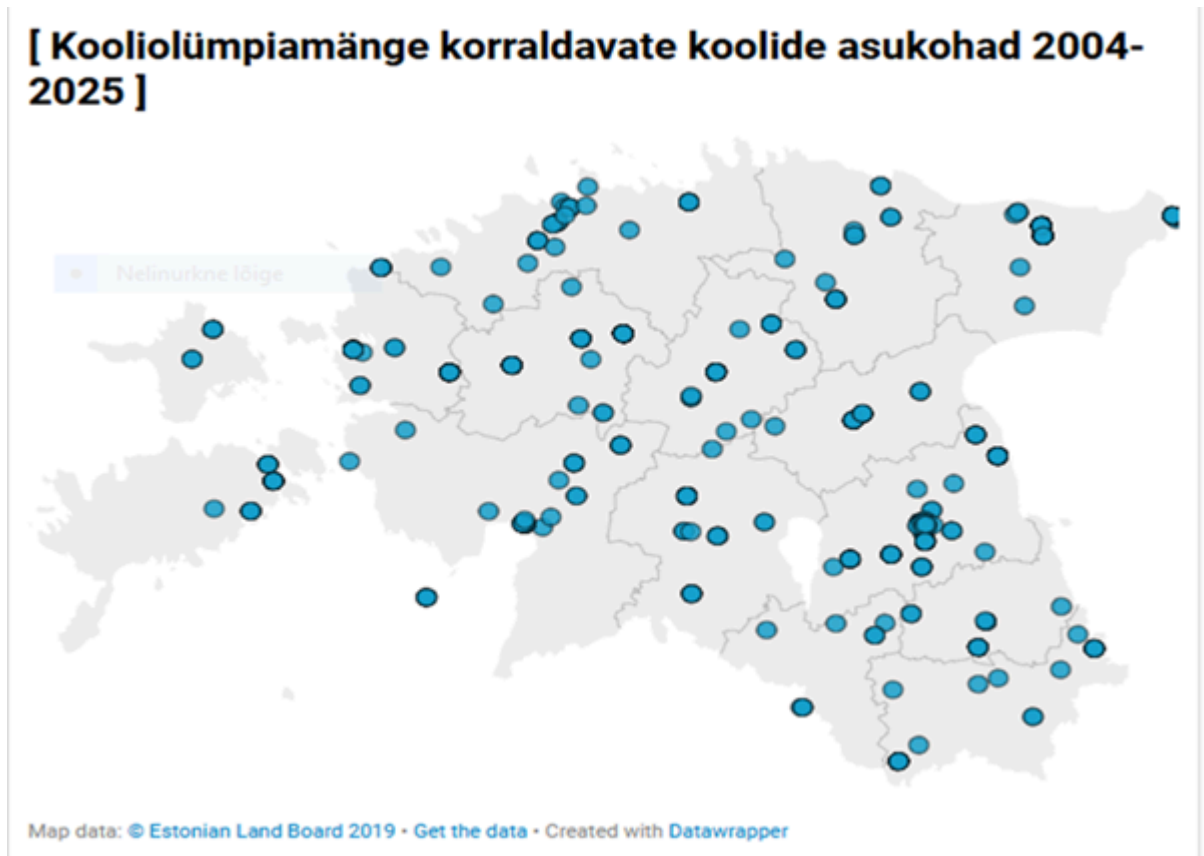
Sarapuu, Heiki - 30.03.2026

Seli, Neinar - 17.03.2026

Tähiste, Liis - 11.02.2026

Lisad

Lisa 1.

Andmed: Eesti Olümpiaakadeemia statistika aastast 2004 – 2025, Remmelkoor, R. ja Rauk, M.

Kaardil on koolid, kes on korraldanud kooliolümpiamänge 2004. aastast kuni 2025. aastani. Siinkohal panen kirja koolid ja maakonnad, kus on kõige rohkem kooliolümpiamänge korraldatud. Kasutan andmeid enda magistritöös teooria osas.

Maakonnad, kus korraldatakse kõige rohkem kooliolümpiamänge:

1. Ida-Virumaa
2. Tartumaa
3. Pärnumaa

Koolid, kes on kõige rohkem korraldanud kooliolümpiamänge aastatel 2004-2025:

1. Jõhvi Kesklinna Kool (endise nimega Jõhvi Vene Gümnaasium)-11korda(Ida-Virumaa)
2. Ülenurme Gümnaasium - 11 korda (Tartumaa)
3. Pärnu Kuninga Tänav Põhikool - 9 korda (Pärnumaa)
4. Kaiu Kool - 9 korda (Raplamaa)
5. Nõo Reaalgümnaasium - 9 korda (Tartumaa)
6. Kiigemetsa Kool - 8 korda (Jõgevamaa)
7. Kullamaa Kool - 8 korda (Läänemaa)

Mina, Marit Rauk ,

(autori nimi)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose
„Kooliolümpiamängud Eestis: ajalugu, väärtused ja mõju koolikultuurile“,
(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja(d) on Madli Vanamölder, MA,

(juhendaja nimi)

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada Tartu Ülikooli digitaalarhiivi kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

2. annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

3. olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;

4. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Marit Rauk

14.05.2026